

Procesul de pilotare a recensământului populației și locuințelor din Republica Moldova 2024

Raport de evaluare independentă

11 decembrie 2023

Efectuat de către Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”

Echipa (în ordinea alfabetică):

Adrian Lupușor

Marina Soloviova

Stas Madan

Cuprins

Acronime	3
Sumar executiv	4
 Aspecte metodologice	 8
Rezumatul criteriilor de evaluare	8
 Cartografierea și eşantionul pentru recensământul de probă	 11
 Chestionarele	 12
Variabilele de recensământ	13
Chestionar locuință	14
Lista membrilor gospodăriei	14
Chestionar persoană	15
 Recrutarea, remunerarea și instruirea personalului temporar	 21
Recrutarea personalului temporar	21
Remunerarea personalului temporar	23
Instruirea personalului temporar	25
 Informare și comunicare, vizibilitate	 30
 Instrumentele de colectare a datelor (echipamente, aplicații, securitatea datelor)	 36
Dispozitivul de colectare a datelor	36
Securitatea datelor	37
Aplicațiile	38
Modul de colectare a datelor	46
 Ancheta post-recenzare	 47

Acronime

APR	Ancheta post-recenzare
BNS	Biroul Național de Statistică
CAEM	Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei
CAPİ	Computer-assisted personal interviewing (interviul personal asistat de dispozitiv electronic mobil)
CORM	Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova
CRS	Centru Regional pentru Statistică
FAQ	Frequently asked questions (întrebări adresate frecvent)
GIS	Geographic information system (sistem de informații geografice)
GPS	Global positioning system (sistem de poziționare globală)
IDNP	Numărul personal de identificare de stat
RPL	Recensământul populației și locuințelor
STISC	Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică
STS	Subdiviziune Teritorială de Statistică
UNECE	Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație

Sumar executiv

Raportul de evaluare independentă a procesului de pilotare în Republica Moldova a recensământului populației și locuințelor (2023) a fost realizat de Centrul analitic independent „Expert-Grup” cu suportul Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova. Scopul acestui raport este de a evalua procesul de pregătire și desfășurare a recensământului populației și locuințelor (RPL) de probă din 2023 și de a veni cu recomandări pentru îmbunătățirea organizării recensământului propriu-zis al populației și locuințelor ce va avea loc în anul 2024. Perioada de evaluare a fost iulie-octombrie 2023. Drept bază metodologică a servit [Ghidul de evaluare a recensământului electronic de probă](#), elaborat de Biroul de recensământ al Statelor Unite, [Recomandările Conferinței Statisticienilor Europeni pentru recensămintele populației și locuințelor din runda 2020](#), precum și [lecțiile învățate din recensământul precedent](#). Au fost evaluate chestionarele, variabilele de recensământ, recrutarea, remunerarea și instruirea personalului temporar; acțiunile de informare și comunicare; echipamentele, aplicațiile, aspectele de securitate și modul de colectare a datelor.

Recensământul de probă a cuprins sectoare de recensământ din 11 localități din țară, atât din mediul urban, cât și rural, selectate astfel încât RPL de probă să includă diverse tipuri de provocări așteptate. Pentru prima dată pentru recensăminte în Republica Moldova, metoda de colectare a datelor a fost interviul personal asistat de dispozitiv electronic mobil (CAPI – Computer-assisted Personal Interviewing). Expert-Grup a apreciat că selecția variabilelor de recensământ a fost justificată: variabilele de recensământ selectate conțin atât întrebări obligatorii conform standardelor internaționale, cât și întrebări suplimentare adăugate la solicitarea argumentată a utilizatorilor de date, care satisfac condițiile pentru variabilele ce pot fi incluse în chestionarele unui recensământ. Totodată, Expert-Grup a propus reformularea unor întrebări sau opțiunilor de răspuns, completarea instrucțiunilor pentru recenzori cu anumite precizări. Se recomandă de a explica mai detaliat recenzorilor și populației necesitatea și scopul unui șir de întrebări care au provocat reticență sau îndoieli în ceea ce privește utilitatea lor.

Pentru RPL de probă Biroul Național de Statistică (BNS) a reușit să recruteze un număr suficient de personal temporar, printre care manageri, supervizori, recenzori și recenzori de rezervă. Personalul temporar a fost recrutat prin anunțuri publice de angajări. Totodată, echipa de evaluare nu este convinsă că se va reuși recrutarea unui număr suficient de personal temporar pentru recensământul din 2024, având în vedere constrângerile legate de remunerarea muncii. În cadrul discuțiilor echipei cu recenzorii, au existat persoane dezamăgite de plata pe care au primit-o efectiv, după deducerea impozitelor și după luarea în calcul a nivelului de îndeplinire a sarcinilor. Este recomandabil de examinat posibilitatea de a mări bugetul pentru remunerare ca ea să fie suficient de atractivă. Un simptom în plus al faptului că remunerarea activității recenzorilor nu este suficient de competitivă este prevalența mare a femeilor printre persoanele recrutate (cca 70%). Asigurarea diversității etnice a personalului de recensământ la fel lasă loc pentru îmbunătățiri. BNS nu poate influența direct compoziția etnică și de gen a personalului, deoarece legislația Republicii Moldova nu permite diferențierea candidaților în baza acestor criterii. De

aceea se recomandă ca anunțurile de angajare să conțină în mod explicit îndemnuri către minoritățile etnice că ele sunt binevenite să aplice la funcțiile temporare din cadrul recensământului, iar majorarea remunerării recenzorilor ar trebui să atragă mai mulți bărbați.

Instruirea personalului temporar a fost efectuată în conformitate cu recomandările din „Raportul de evaluare a RPL 2014 din Republica Moldova”, separat pentru supervizori și recenzori, cu implicarea ulterioară a supervizorilor în instruirea recenzorilor. Echipa de evaluare Expert-Grup a fost prezentă la instruirea managerilor și supervizorilor și apreciază că instruirile au fost efectuate foarte bine, atât din punct de vedere organizatoric, cât și sub aspectul conținutului. În cadrul focus-grupului cu recenzorii, aceștia au confirmat că instruirile au fost relevante și utile pentru lucrul pe care l-au efectuat în teren. Au fost mai multe solicitări de a extinde partea practică a instruirii, de aceea principala recomandare este de rezervat în program mai mult timp exersării cu tableta, eventual din contul sesiunilor teoretice, care pot fi parțial mutate în lista de lectură ce va fi studiată de personalul temporar de sine stătător; precum și de prevăzut o ieșire instructivă în teren.

În cazul RPL de probă din 2023 a fost luată decizia de a realiza o campanie de informare mai puțin „răsunătoare” și doar țintit, la nivel local (în localitățile/sectoarele selectate pentru RPL de probă), din considerentul ca RPL de probă să nu fie confundat cu recensământul principal ce va avea loc în 2024. A fost elaborată pagina web a recensământului de probă, a fost creată o linie verde dedicată, informația despre RPL de probă a fost difuzată pe rețelele sociale; conducerea, personalul BNS și personalul temporar a participat la diverse interviuri și emisiuni în mass-media, întâlniri cu reprezentanții minorităților etnice ș.a. La nivelul localităților/sectoarelor selectate pentru RPL de probă, au fost distribuite postere și alte materiale informative. Trebuie de menționat că RPL de probă s-a desfășurat în contextul unei atmosfere de neîncredere în mesajele autorităților, marcat de recesiune economică, criza regională de securitate și debutul campaniei electorale. De aceea nu este surprinzător faptul că acțiunile de informare nu au fost suficient de eficace: recenzorii au raportat că persoanele recenzate deseori nu știau despre desfășurarea RPL de probă (circa un sfert au aflat despre recensământ de la recenzori) sau au manifestat reticență de a răspunde la anumite întrebări. Mass-media, în general, a reflectat recensământul de probă într-un mod adecvat, deși au fost remarcate și unele intervenții disuasive. Având în vedere ponderea mare a populației reticente și riscul înalt de inițiere a unei campanii de disuadare pe fundal electoral în 2024, campania de informare și promovare a recensământului de bază va necesita investiții substanțial mai mari, precum și sprijinul întregii societăți: oamenilor de artă, liderilor de opinii, organizațiilor societății civile, autorităților publice, organizațiilor internaționale.

Dispozitivul folosit pentru colectarea datelor în cadrul RPL de probă a fost tableta Samsung Galaxy Tab S5e. Tableta pare a fi potrivită din perspectiva mărimii ecranului și capacității bateriei, însă este recomandabil ca memoria să fie mai mare. Memoria tabletei permite instalarea și rularea aplicației de recensământ și a aplicațiilor de suport, însă rularea unei aplicații anti-virus ar consuma circa 30% din resursele tabletei, ceea ce a determinat decizia de a nu instala pe tablete o astfel de aplicație. Din același motiv, au fost întâmpinate dificultăți la integrarea în aplicația de recensământ a clasificatoarelor mari (al ocupațiilor și al activităților economice). Aceasta a

determinat decizia de a completa întrebările privind ocupațiile persoanelor recenzate în formă liberă, cu clasificarea ulterioară manuală a datelor, ceea ce va complica procesarea datelor și va lungi termenul de publicare a rezultatelor recensământului. Se recomandă de examinat posibilitatea procurării tabletelor cu o memorie suficientă pentru instalarea tuturor sistemelor de securitate și filtre necesare și integrarea clasificatoarelor mari.

În ceea ce privește asigurarea securității, instalarea aplicațiilor pe tabletă s-a făcut de către personalul IT al BNS, fiind blocată posibilitatea utilizatorilor de a instala aplicații terțe. Este prevăzută posibilitatea de a monitoriza starea tehnică și de a configura tableta de la distanță. Autentificarea personalului s-a făcut utilizând un ID și un PIN. Transmiterea datelor de pe tabletă către server s-a efectuat nu mai rar de 2 ori pe zi, fișierele s-au expediat în stare criptată. Datele au fost stocate pe platforma guvernamentală MCloud, pe resursele oferite de STISC, care a asigurat securitatea infrastructurii fizice. Securitatea logică a fost asigurată prin izolarea resurselor IT alocate pentru recensământ de resursele altor beneficiari. Resursele de rețea au fost protejate prin intermediul unui sistem de tip firewall. În caz de defecțiuni tehnice majore, sunt prevăzute echipamente suplimentare de substituie; de asemenea, este prevăzută furnizarea neîntreruptă a energiei electrice. Copiile de rezervă s-au păstrat pe o altă platformă, făcându-se copii incrementale zilnice și o copie deplină săptămânală. În cadrul pregătirii pentru RPL de probă, BNS împreună cu STISC au efectuat teste de încărcătură, au simulat situații de pierdere a accesului la server și au testat restabilirea datelor din copiile de rezervă. Echipa de evaluare observă că pe tablete este instalată aplicația Telegram pentru comunicarea cu personalul de recensământ în cadrul unui grup creat special, fără ca să fie împiedicată crearea sau participarea recenzorilor la alte canale sau grupuri. De asemenea, personalul a putut folosi browserul instalat pe tabletă, fără să fie blocate site-urile terțe, deși orice instalare de aplicații pe tabletă a fost monitorizată și restricționată de către personalul IT al BNS prin sistemul de management al tabletelor la distanță. Cu toate acestea, folosirea nerestricționată a aplicației Telegram și a browserului, mai ales în absența unei aplicații anti-virus, poate crea vulnerabilități de securitate. Pentru identificarea vulnerabilităților de securitate și formularea de recomandări de eliminare a acestora, se sugerează efectuarea unui audit IT (teste de performanță, stres și securitate) al sistemului de colectare / transmitere / păstrare a datelor. BNS a planificat efectuarea testelor de penetrare și stres, dar este recomandabil ca acestea să fie realizate cât mai devreme, pentru a avea timp pentru eventualele acțiuni de remediere până la începerea recensământului; tabletele nu trebuie utilizate pentru comunicare, ci doar pentru colectarea de date și transmiterea acestora, fără acces la Telegram sau alte rețele sociale și fără acces la browser.

Aplicația de colectare a datelor a fost dezvoltată în baza pachetului CSPro (Census and Survey Processing System), elaborat de US Census Bureau. Pe tabletele recenzorilor a rulat modulul de colectare a datelor CSEntry. Supervizorii și managerii au mai avut un dashboard pentru monitorizarea progresului și calității procesului de recenzare. Echipa de evaluare Expert-Grup a testat colectarea datelor cu ajutorul aplicației și notează că întrebările din aplicație, variantele de răspuns și salturile de la o întrebare la alta corespund cu chestionarele aprobate pentru recensământul de probă. În caz de întrerupere a interviului, aplicația prevede posibilitatea de a

salva informația colectată parțial, a pune procesul pe pauză și de a relua interviul mai târziu, este prevăzută și posibilitatea de a corecta datele introduse greșit. În caz de răspunsuri incoerente din perspectiva controalelor logice presetate, aplicația în general invită recenzorii să revizuiască răspunsul, dar au fost identificate unele excepții când regulile de control nu au funcționat (descrise în raport). Unele elemente ale interfeței aplicației nu au fost traduse și se afișează în limba engleză, aceasta a creat anumite dificultăți pentru unii recenzori în timpul instruirii. Echipa a făcut și unele sugestii în privința aranjării opțiunilor de răspuns. În cadrul focus-grupului cu recenzorii după colectarea datelor în teren, au fost raportate unele probleme cu logarea și delogarea, salvarea corecțiilor, localizarea inexactă a recenzorului pe hartă. Se recomandă de examinat de ce regulile de control nu întotdeauna funcționează și alte probleme cu aplicația raportate de personal și de înlăturat deficiențele; de finalizat traducerea tuturor elementelor interfeței sau de instruit mai detaliat personalul despre sensul expresiilor în limba engleză întâlnite în aplicație.

Aspecte metodologice

Drept bază metodologică pentru evaluare a servit [Ghidul de evaluare a recensământului electronic de probă](#) (2021), elaborat de Biroul de recensământ al Statelor Unite (US Census Bureau). De asemenea, evaluarea a fost efectuată ținând cont de viziunile exprimate în [Recomandările Conferinței Statisticienilor Europeni pentru recensămintele populației și locuințelor din runda 2020](#) (2015) publicate de Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE), precum și de lecțiile învățate din recensământul precedent, formulate în [Raportul de evaluare a Recensământului populației și locuințelor din 2014 în Republica Moldova](#) (2017), elaborat cu suportul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare.

În perioada iulie-octombrie 2023, Expert-Grup a acționat ca observator independent în timpul principalelor etape ale recensământului de probă (definitivarea chestionarelor, recrutarea personalului temporar, instruirea recenzorilor și supervizorilor, testarea echipamentului și aplicației de colectare a datelor etc.). De asemenea, au fost studiate documentele referitoare la recensământul de probă, oferite amabil de personalul BNS (ordine, strategii etc.), au fost organizate discuții periodice cu personalul BNS privind evoluția proceselor, a fost organizat un focus grup cu recenzorii privind percepțiile lor asupra desfășurării recensământului de probă, a fost urmărită reflectarea recensământului de probă în mass-media.

Rezumatul criteriilor de evaluare

În cadrul monitorizării procesului de desfășurare a recensământului de probă, Expert-Grup a acordat atenție nivelului de respectare a unui șir de considerente, al căror rezumat este prezentat mai jos:

Cartografierea

Hărțile trebuie digitalizate și trebuie să fie delimitate sectoarele de recenzare cu un număr de aproximativ 80-150 locuințe. Hărțile trebuie să includă identificatori de structuri și adrese exacte. Rezoluția hărților trebuie să fie suficientă pentru a permite redimensionarea și mărirea.

Eșantionul recensământului de probă

Eșantionul pentru recensământul de probă trebuie să includă localități rurale/urbane și o varietate de zone în care se pot aștepta diferite tipuri de provocări. Eșantionul trebuie să fie revizuit de experți în ceea ce privește acoperirea, eficiența, fezabilitatea logistică și pentru a determina dacă dimensiunea eșantionului este suficientă.

Chestionarele

Întrebările incluse în chestionare trebuie consultate cu utilizatorii, trebuie să aibă continuitate istorică în raport cu recensămintele precedente, să includă subiecte obligatorii conform

standardelor internaționale, să nu impună persoanelor recenzate o povară excesivă, să nu fie invazive sau sensibile. Colectarea și procesarea răspunsurilor la întrebări nu trebuie să creeze probleme majore de codificare sau de prelucrare extinsă sau să sporească semnificativ costul total al recensământului.

Recrutarea personalului

Recrutarea personalului trebuie să se facă la nivel local. Criteriile de angajare trebuie să fie rezonabile și să fie anunțate public; personalul recrutat trebuie să reflecte diversitatea etnică și de gen. Recrutarea trebuie să se facă cu rezervă, ținând cont de eventualele pierderi de personal.

Remunerarea personalului

Normele de salarizare trebuie să fie clare, iar remunerarea trebuie plătită la timp. Contractele cu personalul trebuie semnate înainte de începerea instruirii. Remunerarea trebuie să fie adecvată pentru reținerea personalului.

Spațiile de instruire și logistica

Spațiile de instruire trebuie rezervate la nivel local, să fie suficient de mari pentru a putea găzdui toți participanții și să fie dotate cu echipamente adecvate. Tehnicienii trebuie să fie prezenți la fața locului pentru a rezolva dificultățile tehnice. Dacă este necesar, trebuie asigurat transportul, cazarea și alimentația participanților.

Formatorii și programul de instruire

Programul de instruire trebuie să fie elaborat de experți în domeniu, cartografi, specialiști IT și manageri de teren. Programul trebuie să includă interviuri simulate, practică pe tabletă, practică pe teren. Ar trebui rezervat timp adecvat pentru instruire și asigurată instruirea în limba minorităților naționale acolo unde este necesar.

Seturile pentru supervizori și recenzori

Setul pentru supervizori și recenzori pentru un recensământ pilot CAPI trebuie să includă următoarele: ecusoane de identificare; uniformă, chipiu sau alt articol de îmbrăcăminte care servește ca element de identificare; tabletă cu husă; cartelă SIM; powerbank; cabluri de încărcare; manualul recenzorului tipărit sau inclus în tabletă; geantă pentru transportul materialelor. Personalul de teren trebuie să poarte întotdeauna uniforme și insigne și să aibă un set complet de recenzor/supraveghetor.

Informare și comunicare

Trebuie realizată o campanie de informare multimedia, cu suportul membrilor marcanți ai comunităților. Trebuie contactați și cooptați liderii locali și reprezentanții populațiilor greu de recenzat în sprijinul recensământului. Materialele de informare trebuie să fie vizibile în localitățile de recensământ pilot; persoanele recenzate și liderii locali ar trebui să știe că localitatea lor participă la recensământul de probă.

Infrastructura IT și de telecomunicații

Trebuie să existe echipamente IT fiabile și sigure, rețea locală și conectivitate la internet. Trebuie simulat un volum mare de transmitere a datelor de recensământ pentru a testa conexiunea la internet și serverele. Transmiterea datelor prin rețeaua operatorului de telecomunicații trebuie să fie sigură și fără probleme.

Securitatea IT

Datele colectate în cadrul recensământului de probă trebuie tratate în conformitate cu cele mai înalte standarde de confidențialitate. Trebuie prevenit accesul neautorizat la date, precum și asigurat backup-ul datelor. În cazul în care capacitatea instituțională nu permite asigurarea securității cibernetice la nivel intern, trebuie angajați consultanți calificați în domeniul securității care să ajute.

Pregătirea tabletelor

Tabletele trebuie pregătite astfel încât să fie blocate aplicațiile și site-urile web terțe; personalul de pe teren nu trebuie să poată să instaleze aplicații; BNS trebuie să aibă acces la tablete la nivel de administrator. Conexiunea la internet ar trebui să funcționeze corect; durata de viață a bateriei ar trebui să fie testată și să respecte specificațiile.

Aplicația CAPI

Ar trebui dezvoltată/adaptată o aplicație de colectare a datelor. Logarea în aplicație ar trebui să fie ușoară, hărțile trebuie să se încarce rapid și să fie exacte. GPS trebuie să aibă gradul de precizie necesar. Ordinea întrebărilor și salturile trebuie să funcționeze așa cum au fost concepute. Dacă interviurile sunt întrerupte, recenzorii ar trebui să poată să le pună cu ușurință pe pauză și să le reia mai târziu; aplicația trebuie să solicite recenzorilor să facă verificări de coerență atunci când este necesar.

Comunicarea în echipă

Trebuie asigurate mijloace de comunicare adecvate între recenzori, supervizori, tehnicieni și management. Recenzorii trebuie să raporteze la supervizorii lor cel puțin o dată pe zi; trebuie să transmită datele colectate conform instrucțiunilor primite.

Cartografierea și eșantionul pentru recensământul de probă

Problemele identificate în cadrul recensământului precedent (din 2014), cum ar fi calitatea proastă a hărților pe suport de hârtie sau absența hărților pentru unele zone, au fost în mare parte depășite cu ajutorul tehnologiilor. Conform recomandărilor din [Raportul de evaluare a Recensământului populației și locuințelor din 2014](#), în cadrul BNS a fost creat Serviciul sisteme informaționale geografice ca subdiviziune permanentă. În cadrul RPL de probă au fost utilizate tehnologii GIS (sistem de informații geografice), care exclud suprapunerea sectoarelor de recensământ și permit monitorizarea în timp real a activității personalului de recensământ.

Pregătirea bazei de date geospațiale a început acum 4 ani. În vederea actualizării hărților, au fost efectuate lucrările de listing care presupun colectarea datelor geospațiale despre clădiri și locuințe în teren și georeferențiere din oficiu cu utilizarea datelor din sursele administrative. Au fost delimitate 213 sectoare de recensământ pentru RPL pilot (146 în mediul urban și 67 în mediul rural). Lucrările de delimitare a sectoarelor de recensământ la nivelul întregii țări urmează a fi efectuate până la sfârșitul anului 2023. Metoda de bază de identificare în teren a locuințelor a fost localizarea clădirilor în baza coordonatelor geografice ale acestora, colectate la etapa de pregătire a bazei de date georeferențiate; în cazul blocurilor de apartamente au fost utilizate coordonatele intrărilor. Pentru pregătirea materialului cartografic, Agenția Servicii Publice a furnizat date din Registrul bunurilor imobile și Registrul de stat al adreselor. De asemenea, autoritățile locale și agenții economici au furnizat date ce se referă la fondul locativ (bloc de locuit, casă individuală, lot pomicol cu casă de locuit, întovărășire pomicolă). În localități pe clădiri au fost plasate indicatoare stradale și cu numere de adresă (Figura 1).

Figura 1. Indicator actualizat cu număr de adresă, or. Chișinău

Sursa: Expert-Grup

Recensământul de probă a cuprins sectoare de recensământ din 11 localități din țară, atât din mediul urban, cât și rural: mun. Chișinău (sect. Centru, Râșcani, Botanica, Ciocana, s. Colonița), mun. Bălți, or. Soroca, s. Glinjeni din raionul Fălești, s. Varnița din raionul Anenii Noi, s. Butuceni din raionul Orhei, s. Crihana Veche din raionul Cahul, s. Copanca din raionul Căușeni, or. Taraclia, mun. Comrat. Selectarea localităților a fost efectuată astfel încât RPL de probă să includă diverse tipuri de provocări așteptate, bazându-se pe următoarele criterii: numărul mare al persoanelor reticente de a participa la RPL din 2014, discrepanță mare între numărul populației conform datelor BNS și APL, densitatea mare a locuințelor în anumite localități, localități cu persoane de diferite etnii, modalitatea de georeferențiere a clădirilor (din teren sau din oficiu), amplasate aproape de regiunea transnistreană.

Probleme semnalate: În cadrul focus-grupului cu recenzorii care au colectat datele pentru RPL de probă, personalul de recensământ a evaluat, în general, pozitiv eficiența lucrului cu hărțile. Totuși, au fost semnalate cazuri când durata de încărcare a hărților pe tabletă era mare, posibil din cauza conexiunii slabe sau din alte motive, precum și cazuri când recenzorul nu era localizat corect prin GPS (în primele 3-4 zile aplicația îl avertiza pe recenzor că el/ea se află la 100 de metri distanță de la locul unde era efectiv). Uneori, recenzorii au raportat dificultăți cu identificarea intrărilor în clădiri.

Recomandare: Se recomandă de verificat motivele încărcării lente a hărților, ale localizării incorecte, dificultăților de a identifica intrările; de acoperit mai bine aceste subiecte în cadrul instruirilor.

Chestionarele

Chestionarele completate în cadrul recensământului de probă au inclus:

- **Fișa de recensare** cu datele de identificare a localității, clădirii și locuinței; ora începutului și finalizării interviului;
- **Chestionar clădire și locuință (1CL):**
 - 1.1 CL - Chestionar clădire (se completează numai la recenzarea primei locuințe din clădire: tipul clădirii, numărul de locuințe, materialul de construcție al pereților exteriori, anul construcției, dotarea cu rampe de acces);
 - 1.2 CL - Chestionar locuință (tipul locuinței, forma de proprietate, suprafața, utilitățile; numărul de gospodării și de persoane, lista membrilor gospodăriei și relațiile de rudenie, lista vizitatorilor; activitatea agricolă a gospodăriei);
- **Chestionar spațiu colectiv de locuit (2 SCL):** date despre clădire; utilitățile; lista persoanelor care locuiesc în spațiul colectiv de locuit;
- **Chestionar persoană (3P):** prezența, migrația, starea civilă, copiii, locul de naștere, locul de naștere al părinților, cetățenia, etnia, religia, limba, studiile, ocuparea, dificultățile cu care se confruntă persoanele în desfășurarea activităților zilnice.

Metoda de colectare a datelor a fost interviul personal asistat de dispozitiv electronic mobil (CAPI – Computer-assisted Personal Interviewing).

Variabilele de recensământ

Subiectele/variabilele de recensământ au fost selectate în baza unui șir de criterii:

- Obligatoritatea conform standardelor europene;
- Informațiile sunt de importanță națională actuală;
- Povară de raportare neexcesivă asupra populației;
- Este nevoie de informații colectate de la întreaga populație;
- Întrebarea formulată ar fi acceptabilă pentru respondenții recensământului;
- Informațiile pot fi colectate eficient, pentru a satisface necesitățile utilizatorilor;
- Este nevoie continuă de aceleași date în următorul recensământ;
- Nu există alte surse de date alternative.

Au fost introduse unele **subiecte/variabile noi** care nu au existat la recensământul din 2014:

- IDNP (numărul personal de identificare), pentru a putea lega chestionarul persoană cu sursele de date administrative, ca ulterior să fie posibilă realizarea de recensăminte pe bază de registre;
- Posibilitatea de a selecta apartenența la o a doua etnie, la propunerea Oficiului Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului și a Oficiului Înaltului Comisar al OSCE pentru minoritățile naționale (nu este un element obligatoriu conform standardelor, dar prezintă interes în Republica Moldova);
- Posibilitatea unui răspuns multiplu la întrebarea despre alte limbi vorbite (altele decât limba maternă);
- Țara de naștere a tatălui și mamei persoanei recenzate, la propunerea Organizației Internaționale pentru Migrație;
- Dificultățile emoționale, psihologice și/sau de sănătate mintală (anxietate, depresie, tulburare de comportament etc.), la propunerea MMPS;
- Desfășurarea activităților agricole de către gospodărie, pentru a contribui la identificarea producătorilor agricoli, în vederea realizării pregătirilor pentru organizarea recensământului agricol general.

Totodată, au fost **eliminate unele întrebări** care au existat în anul 2014: frecvența reîntoarcerii în țară, desfășurarea activităților de voluntariat, sursele de venit (din motivul că ele nu fac parte din lista de variabile obligatorii la recensământ, măresc povara de raportare și există surse de date alternative – Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice, Ancheta forței de muncă).

Subiectele/variabilele de recensământ **au fost consultate** pe parcursul anilor 2022-2023 cu utilizatorii (autoritățile publice centrale și locale, alte instituții publice, mediul academic și societatea civilă, partenerii de dezvoltare, experții naționali și internaționali). Circa 3/4 din sugestiile utilizatorilor au fost acceptate total sau parțial, iar în cazul respingerii propunerilor BNS a adus argumente pertinente.

Limbajul întrebărilor din chestionar a fost verificat de o specialistă în comunicare din perspectiva clarității și corectitudinii etice, a fost ajustat drept rezultat al consultărilor publice și va fi îmbunătățit în funcție de observațiile recenzorilor după efectuarea recensământului de probă. Versiunea în limba rusă a chestionarelor a fost ajustată pentru a corespunde întocmai cu cea în română și urmează a fi testată în cadrul RPL de probă.

În următoarele secțiuni vor fi evaluate întrebările din chestionare care necesită îmbunătățiri și va fi propusă reformularea întrebărilor sau opțiunilor de răspuns.

CHESTIONAR LOCUINȚĂ

9. Care este sistemul de aprovizionare cu apă a. rece b. caldă

- 1 rețea publică în locuință
- 2 rețea publică în afara locuinței, dar în interiorul clădirii
- 3 rețea publică în afara clădirii
- 4 sistem propriu în locuință (boiler)
- 5 sistem propriu în afara clădirii/locuinței (boiler)
- 6 nu are sistem

Problema: În timpul instruirii, unor participanți nu le-a fost clar ce este și ce nu este un sistem, ce se include în sistemul propriu.

Recomandare: De precizat mai clar în timpul instruirii: ce este și ce nu este sistem (de exemplu, un duș de vară nu este sistem, fântâna nu este sistem); ce înseamnă sistem propriu (la p. 4 de adăugat după „boiler” și „cazan”).

19. Gospodăria deține (în proprietate/folosință) loturi de teren agricol care este utilizat sau neutilizat de membrii gospodăriei Dvs.?

Problema: În timpul instruirii, unor participanți nu le-a fost clar ce înseamnă „teren agricol utilizat sau neutilizat”.

Recomandare: De separat întrebarea în trei întrebări distincte:

- Gospodăria deține (în proprietate/folosință) loturi de teren agricol?
- Dacă deține, acest teren este utilizat de membrii gospodăriei Dvs.?
- Dacă nu este utilizat de membrii gospodăriei Dvs, el este utilizat de vreo altă gospodărie?

LISTA MEMBRILOR GOSPODĂRIEI CARE LOCUIESC DE OBICEI ÎN LOCUINȚA DATĂ

Problema: În lista membrilor gospodăriei se indică mai întâi „persoana înscrisă prima în gospodărie”. Manualul recenzorului îi instruește pe recenzori să precizeze la membrii gospodăriei cine este „capul gospodăriei”, ceea ce are conotații patriarhal-ierarhice și poate trezi nemulțumirea respondenților. La instruire, de asemenea, s-a folosit prevalent expresia „capul gospodăriei”.

Recomandare: Noțiunea nu poate fi eliminată complet, pentru că relațiile de rudenie ale celorlalți membri ai gospodăriei se indică în raport cu „capul gospodăriei” (de ex. „fiul capului gospodăriei”). Se recomandă de reformulat neutru: „persoana de referință” sau „prima persoană recenzată”.

CHESTIONAR PERSOANĂ

10. Care a fost motivul celei mai mari perioade de absență din localitatea de reședință obișnuită?

- 1 la lucru
- 2 în căutarea unui loc de muncă
- 3 familial (căsătorie, moștenire)
- 4 în interes de afaceri
- 5 la studii
- 6 vizită, turism
- 7 strămutarea forțată (conflicte, persecuții, dezastre sau alte circumstanțe)
- 8 alte motive (spital, clinică, etc.)

Problema: În timpul instruirii s-a constatat că lipsește o variantă frecventă de răspuns: „Pentru că am avut anterior reședința obișnuită în altă localitate” / „Pentru că am trăit în altă localitate”. Variantele listate sunt mai degrabă motivele sosirii în localitatea curentă decât motivele absenței.

Recomandare: De adăugat o variantă de răspuns sau de reformulat întrebarea.

16. Care este denumirea localității/raionului sau municipiului locului nașterii dvs.?

Problema: Unele localități/raioane au avut alte denumiri atunci când s-a născut persoana recenzată.

Recomandare: De creat pentru recenzori o listă a raioanelor/localităților, indicând alături fostele lor denumiri.

18. Ați locuit în localitatea de reședință obișnuită fără întrerupere?

Problema: În timpul instruirii participanților nu le-a fost clar ce înseamnă „fără întrerupere”.

Recomandare: De precizat că se are în vedere o întrerupere mai mare de 12 luni și că e vorba de o întrerupere după ultima stabilire/naștere a persoanei în localitate. Exemplu de întrebare reformulată: După ultima stabilire/naștere în localitatea de reședință obișnuită, ați locuit în ea fără întreruperi mai mari de 12 luni?

19. Care este anul și luna stabilirii domiciliului în localitatea de reședință obișnuită?

Problema: În timpul instruirii participanților nu le-a fost clar în ce moment are loc stabilirea domiciliului.

Recomandare: De precizat că se are în vedere cea mai recentă stabilire, pentru că persoana putea să revină în localitate de mai multe ori. Exemplu de întrebare reformulată: Care este anul și luna celei mai recente stabiliri a domiciliului în localitatea de reședință obișnuită?

26. Cărei religii considerați că aparțineți?

Recomandare: În cazul copiilor minori pentru care un membru al gospodăriei oferă răspunsuri proxy, întrebarea ar fi bine să sune ca „În ce religie este crescut copilul?”.

29. Ce alte limbi mai cunoașteți?

Problema: În timpul instruirii participanților nu le-a fost clar ce nivel de cunoaștere a limbii se presupune.

Recomandare: De reformulat întrebarea astfel încât să fie clar ce nivel de cunoaștere a limbii se presupune (persoana recenzată poate comunica, citi și scrie în limba respectivă).

33. Care din următoarele categorii descriu cel mai bine situația Dvs. în prezent?

- 1 lucrez/ocupat(ă)
- 2 șomer(ă) / caut un loc de muncă
- 3 aștept să încep un lucru nou/o afacere nouă
- 4 elev(ă)/student(ă)
- 5 pensionar(ă)
- 6 casnic(ă)
- 7 incapacitate permanentă de muncă
- 8 altă situație
- 9 nu se aplică

Problema: În timpul instruirii a apărut întrebarea unde de clasificat respondentele aflate în concediul de îngrijire a copilului. Instrucțiunile din aplicație nu acoperă acest aspect (Figura 2), iar manualul prevede că ele trebuie incluse în categoria „6 casnic(ă)”, însă în acest caz rezultatele nu vor fi informative pentru politicile publice în domeniul ocupării.

Recomandare: De creat o categorie separată „mă aflu în concediul de îngrijire a copilului”, pentru a ușura munca recenzorilor și pentru ca rezultatele să fie mai informative pentru politicile publice în domeniul ocupării.

Figura 2. Instrucțiunile pentru întrebarea despre statutul ocupațional

24. Cetățenia, țara România	
25. Etnia Rus	
25.1. A doua etnie Nu declar	
26. Religia Ortodoxă	
27. Limba maternă Rusă	
28. Limba vorbită de obi...	
29. Limbi cunoscute Moldovenească, Engleză	
30. Studiază în prezent Nu	
31. Nivelul de studii abs... masterat, superior (ciclul II) ...	
33. Statutul ocupațional	
34. Muncă pentru salariu...	lucrez/ocupată ☐
35. Muncă pentru profit ...	șomeră / caut un loc de muncă ☐
36. Absența de la munca...	aștept să încep un lucru nou/o afacere nouă ☐
37. Căutarea în mod acti...	elevă /studentă ☐
38. Posibilitatea începerii...	pensionară ☐
39-44. Informație pentru...	casnică ☐
39.1. Activitatea principa...	incapacitate permanentă de muncă ☐
39.2. Denumirea entității...	altă situație ☐
	nu se aplică ☐

Sursa: Expert-Grup

39.1. Care este activitatea principală a unității / subunității în care ați lucrat?

Problema: Se propune colectarea informației la nivel de 3 cifre conform [CAEM-2](#) (de exemplu, „02.3 Colectarea produselor forestiere nelemnoase din flora spontană”). Recenzorii nu vor avea la îndemână clasificatorul activităților economice, pentru că acest clasificator este prea mare și cauzează „frânarea” tabletei. Răspunsurile se vor completa în formă liberă și există riscul de

colectare incompletă/greșită a datelor, plus se creează o povară mare de prelucrare ulterioară manuală a datelor.

39.2. Care este denumirea completă a unității / subunității în care ați lucrat?

Problema: Informația despre denumirea întreprinderii se colectează cu scopul de a preciza ulterior genul de activitate de la întrebarea 39-1. Testarea aplicației efectuată de Expert-Grup a arătat că denumirea unei și aceleiași întreprinderi poate fi introdusă în mai multe feluri (cu ghilimele sau fără, cu cratimă sau fără, cu greșeli ortografice etc.), ceea ce va face imposibilă prelucrarea automată a datelor, iar prelucrarea manuală a datelor va necesita un efort mare (Figura 3).

Figura 3. Introducerea denumirii angajatorului

Person_3P

26. Religia
Ortodoxă

27. Limba maternă
Rusă

28. Limba vorbită de obi...
Rusă

29. Limbi cunoscute
Moldovenească, Engleză

30. Studiază în prezent

Dna/Dra STOMATI ANA-MARIA, care este denumirea completă a unității / subunității în care lucrați?

- Trebuie să înceapă cu una din abrevierile: AI, CP, GA, GT, II, IM, IS, SA, IP, AMI, CAP, ONG, SRL, BIA, GPC, COOP, NP.
- După abreviere peste spațiu se indică denumirea.

ONG "EXPERT-GRUP"

Sursa: Expert-Grup

Notă: Imaginile din raport cu screenshot-uri din aplicație arată date completate în bază de cazuri fictive (de instruire) și nu prezintă date personale reale.

Recomandare: Conform „[Recomandărilor pentru recensămintele populației și locuințelor din 2020](#)” ale Conferinței Statisticienilor Europeni, țările într-adevăr ar trebui să codifice informațiile colectate despre activitățile economice la cel mai detaliat nivel pe care îl permit răspunsurile. Cu toate acestea, considerăm că este mai bine de colectat informații la un nivel mai puțin detaliat (de 2 cifre), dar corecte, dintr-o listă prestabilită integrată în aplicație. Încercările de a colecta date detaliate la nivel de 3 cifre doar din declarațiile respondenților exprimate în formă liberă pot cauza eșecul de a determina corect genul de activitate și vor necesita un efort prea mare de prelucrare manuală a datelor. Dacă totuși este absolut necesară colectarea datelor la nivel de 3 cifre, atunci este judicios de revizuit cerințele față de memoria operativă a tabletelor, de majorat bugetul și de procurat tablete mai performante.

43. Ce ocupație ați avut? Denumiți profesia/meseria sau funcția efectiv exercitată.

Problema: Recenzorii nu vor avea la îndemână clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova la nivel de 4 cifre conform [CORM](#), pentru că clasificatorul este prea mare și cauzează „frânarea” tabletei. Răspunsurile se vor completa în formă liberă (Figura 4) și există riscul de colectare

incompletă/greșită a datelor, plus se creează o povară mare de prelucrare ulterioară manuală a datelor.

Figura 4. Introducerea denumirii profesiei/meseriei

Q

28. Limba vorbită de obi...
Română

29. Limbi cunoscute
Rusă, Engleză

30. Studiază în prezent
Nu

31. Nivelul de studii abs...
masterat, superior (ciclul II) ...

33. Statutul ocupațional
lucrez/ocupat

39-44. Informație pentru

DI MADAN STANISLAV, ce ocupație ați avut?
Denumiți profesia/ meseria sau funcția efectiv exercitată.

Ocupații pot fi: mecanic auto, zidar, tencuitor, îngrijitor la domiciliu, referent, contabil-șef, profesor universitar; specialist în achiziții publice, medic stomatolog etc.

economist

Sursa: Expert-Grup

Notă: Imaginile din raport cu screenshot-uri din aplicație arată date completate în bază de cazuri fictive (de instruire) și nu prezintă date personale reale.

Recomandarea: Recomandarea este aceeași ca la întrebarea precedentă: este mai bine de colectat informații la un nivel mai puțin detaliat (de 2 cifre), dar corecte, dintr-o listă prestabilită integrată în aplicație. Dacă totuși este absolut necesară colectarea datelor la nivel de 4 cifre, atunci este judicios de revizuit cerințele față de memoria operativă a tabletelor, de majorat bugetul și de procurat tablete mai performante.

45. Cu care dificultăți enumerate mai jos Vă confrunțați în desfășurarea activităților zilnice?

1 nu; 2 da, uneori; 3 da, de multe ori; 4 permanent

Problema: În cazul copiilor mici este normal ca ei să aibă dificultăți de comunicare / îngrijire proprie, aceasta nu constituie o dizabilitate.

Recomandare: Întrebarea nu poate fi exclusă complet în cazul copiilor, pentru că există și copii cu dizabilități. Se recomandă adăugarea variantei de răspuns „Neaplicabil” pentru situațiile în care copilul are dificultăți de comunicare / îngrijire proprie, dar acestea sunt specifice vârstei și nu constituie o dizabilitate.

Feedback-ul recenzorilor după colectarea datelor

În cadrul focus-grupului cu recenzorii care au colectat datele pentru RPL de probă, participanții au semnalat un șir de întrebări care cauzau frecvent reacții negative din partea persoanelor recenzate sau alte probleme. Printre ele:

- Persoanele recenzate nu înțelegeau pentru ce mai sunt întrebat dacă trăiesc în concubinaj, dacă deja au răspuns că sunt căsătorite;

- Faptul că relațiile de rudenie se indică în raport cu capul gospodăriei creează probleme în anumite situații specifice (de exemplu, capul gospodăriei trăiește în concubinaj cu o altă persoană care are un copil, care este relația copilului în raport cu capul gospodăriei?);
- Numai capul gospodăriei poate da informații despre alți membri ai gospodăriei, însă dacă familia nu este în țară, atunci persoanele terțe (de exemplu, vecinii) nu pot da informații despre ea, aplicația nu permite. Au existat persoane care muncesc sezonier peste hotare și revin la fiecare 3-6 luni, deci ar trebui incluse în populația cu reședința obișnuită, dar care nu au putut fi recenzate din spusele vecinilor/neamurilor;
- În cazul copiilor minori, erau adresate inclusiv și lor întrebări despre cine din lista membrilor gospodăriei este soțul/partenerul lor;
- Persoanele recenzate frecvent reacționau negativ la întrebările despre ocupație (răspundeau că nu lucrează numai ca să nu răspundă la întrebări), despre dotarea locuințelor (cu climatizoare etc.) eventual ca să nu piardă ajutorul social sau din motive fiscale;
- Numărul IDNP era uneori confundat cu numărul cardului bancar și persoanele se indignau că li se cer astfel de informații;
- Unele întrebări cer completarea comentariilor la răspunsuri (de exemplu, despre tipul bucătăriei, veceului), ceea ce nu era necesar, în viziunea recenzorilor, și consuma timp;
- În general, recenzorii erau de părerea că chestionarele puteau fi mai scurte pentru a reduce durata interviurilor; în special le-au părut de prisos întrebările despre dificultăți/dizabilități;
- Durata prea mare a interviurilor i-a determinat pe unii recenzori să „optimizeze” procesul, de exemplu, prin asumarea răspunsurilor (dacă soțul a răspuns că este cetățeanul unei țări, atunci recenzorul presupune că și soția are aceeași cetățenie și bifează răspunsul fără a întreba) sau prin citirea parțială a textului întrebării;
- Recenzorii au semnalat că ar fi bine ca ordinea întrebărilor din aplicație să fie aceeași ca în formularele de chestionare tipărite, pentru că nu era comod de lucrat.

Feedback-ul persoanelor recenzate

În cadrul sondajului de opinie realizat de BNS pe un eșantion de persoane recenzate (2% din locuințe recenzate per localitate, cel puțin 5 respondenți per localitate/raion, 1 persoană per gospodărie), 62% au declarat că printre întrebările adresate lor la recensământul de probă nu au fost întrebări care le-au deranjat încât au refuzat să răspundă la ele, iar 33% au declarat că astfel de întrebări au fost. Printre întrebări deranjante respondenții le-au menționat pe cele despre IDNP, dotarea și suprafața locuinței, nivelul de studii, numărul de membri în gospodărie. Cu referire la durata interviurilor, 71% din persoanele recenzate au apreciat că durata au fost rezonabilă, 16% – că interviul a fost prea lung și 9% – că a fost prea scurt. 97% din respondenți au declarat că au înțeles bine întrebările.

Recomandarea este de a remedia problemele semnalate de recenzori unde este posibil; de a intensifica comunicarea cu populația pentru a explica necesitatea și scopul unor întrebări care au provocat aversiune; de a instrui recenzorii în ceea ce privește particularitățile unor întrebări și privind inadmisibilitatea unor metode de optimizare a interviurilor. Pentru scurtarea duratei interviurilor, este recomandabil de omis unele întrebări (de exemplu, întrebările despre dificultăți/dizabilități pot fi adresate unui eșantion, nu neapărat întregii populații) și de scurtat textul întrebărilor (de exemplu, de omis formulele de adresare).

Recrutarea, remunerarea și instruirea personalului temporar pentru RPL de probă

Recrutarea personalului temporar

Pentru realizarea RPL de probă 2023 au fost recrutate 147 de persoane, din care:

- Manageri de recensământ în Centrele Regionale pentru Statistică (șefii CRS) – 4 persoane;
- Manageri de recensământ în Subdiviziunile Teritoriale de Statistică (STS) – 9 persoane;
- Manageri adjuncți de recensământ în STS – 2 persoane;
- Supervizori – 18 persoane;
- Recenzori – 105 persoane;
- Recenzori de rezervă – 9 persoane.

De asemenea, a fost contractat un expert național de recensământ în domeniul caracteristicilor etno-culturale și un specialist pentru consiliere la recensământ (pentru etnia romă la Soroca).

Unui recenzor i-a revenit, de regulă, câte un sector de recensământ cu 200 de locuințe sau două sectoare de recensământ cu câte 100 de locuințe, iar un supervizor a avut în gestiune 6 recenzori care au lucrat într-o zonă de monitorizare (sectoare învecinate).

Personalul de management pentru RPL de probă a fost recrutat de BNS, iar recrutarea supervizorilor și recenzorilor a fost efectuată local prin concurs în teritoriile respective. Au fost publicate anunțuri de angajare pe rețelele sociale și pe site-ul web al BNS, pe panouri informative din localitățile selectate pentru RPL de probă (Figura 5); de asemenea, identificarea potențialilor candidați a fost pusă în sarcina managerilor de recensământ.

Printre persoanele angajate temporar la RPL de probă și care au completat chestionarul de evaluare a instruirii, a fost o participantă care a dat de înțeles că este lucrător medical cu un job full time și că participarea ei la recensământul de probă în calitate de recenzor nu a fost benevolă. Aceasta poate însemna că au fost folosite pârgii administrative pentru a-i atrage pe bugetari la muncă în cadrul recensământului de probă, ceea ce n-ar trebui să aibă loc.

Cerințele față de personalul de management au inclus: studii superioare de licență; posedarea limbii române și a limbilor de comunicare interetnică vorbite în teritoriul respectiv; experiență în gestionare de echipe, organizare de instruirii; abilități de planificare, organizare, coordonare,

monitorizare, control, evaluare; abilități de utilizare a dispozitivelor electronice de tip telefoane smart, tablete, laptopuri; abilități de comunicare, responsabilitate.

Figura 5. Anunțul de angajare a recenzorilor și supervizorilor

ANUNȚ

privind ANGAJAREA recenzorilor și supervizorilor pentru desfășurarea recensământului de probă

În perioada 28 august - 10 octombrie 2023, în Republica Moldova în 11 localități se va desfășura **Recensământul de PROBĂ al Populației și Locuințelor**:

Mun. Chișinău

- mun. Chișinău (sectoarele Centru, Râșcani, Botanica, Ciocana)
- com. Colonița, mun. Chișinău

Regiunea Centru

- com. Varnița, raionul Anenii Noi
- satul Butuceni, raionul Orhei

U.T.A. Găgăuzia

- mun. Comrat

Regiunea Nord

- mun. Bălți
- mun. Soroca, raionul Soroca
- com. Glinjeni, raionul Fălești

Regiunea Sud

- com. Crihana Veche, raionul Cahul
- com. Copanca, raionul Căușeni
- orașul Taraclia

Cu această ocazie, Biroul Național de Statistică anunță recrutarea recenzorilor și supervizorilor.

Cum?	Depuneți Curriculum Vitae (CV) sau intenția de a activa la recensământ.												
Termen	Termenul limită de depunere a CV-lui este 9 august 2023 (supervizori), 18 august (recenzori)												
Cerințe	Recenzorul și supervizorul trebuie să corespundă următoarelor cerințe: - deține cetățenia Republicii Moldova și are capacitate deplină de exercițiu - posedă limba română și limbile oficiale de comunicare interetnică vorbite în teritoriul respectiv în limitele stabilite de lege - posedă cunoștințe de utilizare a dispozitivelor electronice de tip telefoane smart, tablete, laptopuri etc. - are abilități de orientare în spațiu cu utilizarea hărților electronice (de tip Google Maps și altele) - are abilități de comunicare, responsabilitate - are abilități de organizare eficientă a timpului												
Contacte	Pentru mai multe informații privind procesul de recrutare la recensământ, apălați la Centrele Regionale pentru Statistică: <table> <tr> <td>mun. Chișinău:</td> <td>022 78 82 99</td> <td>067 770 010</td> </tr> <tr> <td>Nord:</td> <td>0247 23 231</td> <td>067 770 005</td> </tr> <tr> <td>Centru:</td> <td>0243 22 010</td> <td>067 770 009</td> </tr> <tr> <td>Sud:</td> <td>0299 24 625</td> <td>067 770 006</td> </tr> </table> sau la adresa electronică: resurse.umane_rpl@statistica.gov.md	mun. Chișinău:	022 78 82 99	067 770 010	Nord:	0247 23 231	067 770 005	Centru:	0243 22 010	067 770 009	Sud:	0299 24 625	067 770 006
mun. Chișinău:	022 78 82 99	067 770 010											
Nord:	0247 23 231	067 770 005											
Centru:	0243 22 010	067 770 009											
Sud:	0299 24 625	067 770 006											

Sursa: BNS

Cerințele față de supervizori au inclus: studii medii sau de specialitate; posedarea limbii române și a limbilor de comunicare interetnică vorbite în teritoriul respectiv; abilități de utilizare a dispozitivelor electronice de tip telefoane smart, tablete, laptopuri; abilități de orientare în spațiu

cu utilizarea hărților electronice; abilități de comunicare, responsabilitate, organizare eficientă a timpului.

Cerințele față de recenzori au fost aceleași ca și pentru supervizori, cu excepția studiilor (nu au fost cerințe față de studii).

Deși standardele recomandă **asigurarea diversității** etnice și de gen a personalului de recensământ, Codul muncii al Republicii Moldova (art. 8 Interzicerea discriminării în sfera muncii) nu permite înaintarea cerințelor și diferențierea candidaților în baza acestor criterii, iar actele normative ce se referă la recensământ (Legea 231/2022 privind recensământul populației și locuințelor și HGRM 951/2022 cu privire la organizarea și efectuarea recensământului populației și locuințelor în anul 2024) nu stabilesc careva derogări de la această prevedere. Printre persoanele angajate temporar pentru RPL de probă și care au completat chestionarul de evaluare a instruirii, circa 70% au declarat că sunt femei și 30% - bărbați. Prevalența femeilor în cadrul personalului temporar de recensământ ar putea fi un simptom al faptului că remunerarea activității recenzorilor nu este suficient de competitivă. Deși traducerea sincronă în limbile română-rusă a fost asigurată de BNS, aproximativ 90% din participanții la instruire au ales să asculte instruirile în limba română și 10% în limba rusă (conform recensământului din 2014, raportul dintre vorbitorii de limbă moldovenească/română și vorbitorii de alte limbi era de circa 80/20).

Personalul temporar recrutat pentru RPL de probă a semnat un **angajament** privind respectarea Politicii de securitate a informațiilor și Politicii privind protecția datelor cu caracter personal din cadrul BNS.

Remunerarea personalului temporar

Cu personalul de management pentru RPL de probă au fost semnate **contracte** de achiziționare a serviciilor de valoare mică (de coordonare și pregătire a RPL de probă 2023). În timpul instruirii personalului de management s-a discutat despre faptul că contractele cu recenzorii (la fel, de achiziționare a serviciilor de valoare mică) vor fi semnate după instruire și testarea reușită a cunoștințelor, deși recomandările din „[Raportul de evaluare a RPL 2014 din Republica Moldova](#)” elaborat de Eliahu Ben Moshe (UNFPA) precum și cele din [Ghidul de evaluare a recensămintelor de probă](#) al US Census Bureau sugerează încheierea contractelor înainte de instruire, pentru a minimiza rata de abandonare a procesului de către recenzori.

Remunerarea recenzorilor a fost bazată pe salariul mediu pe economie prognozat pentru anul respectiv și s-a stabilit pentru 100% din volumul lucrărilor contractate (exprimat prin numărul de chestionare completate). Remunerarea efectivă a fost proporțională numărului real de chestionare completate din norma stabilită. Normele privind numărul de chestionare ce trebuie completate au fost stabilite printr-un ordin al Directorului general al BNS și diferă în funcție de mediul rural/urban și mun. Chișinău/alte zone. De exemplu, în or. Chișinău un recenzor trebuia să completeze 180 chestionare locuință și 320 chestionare persoană pe toată durata RPL de probă ca să obțină remunerarea calculată pentru sarcina completă. Remunerarea supervizorilor la fel

depindea de numărul de chestionare completate de către recenzorii din subordinea supervisorului (Tabelul 1).

Remunerarea managerilor nu era legată de numărul de chestionare, dar era dependentă de îndeplinirea indicatorilor de performanță stabiliți prin același ordin. Sumele indicate în contracte sunt calculate pentru serviciile acordate pentru perioada care a fost mai lungă decât perioada propriu-zisă a pilotului, incluzând activități de coordonare a pregătirii și desfășurării RPL de probă în regiune, monitorizarea, coordonarea și asigurarea procesului de recrutare a personalului temporar, coordonarea, organizarea și asigurarea procesului de instruire a personalului temporar, planificarea și raportarea activităților realizate (Tabelul 2).

Tabelul 1. Remunerarea brută pentru sarcina completă a recenzorilor și supervisorilor

A	Mediul urban				Mediul rural				Salariul brut, calculat pentru sarcina completă, lei
	Sarcina medie pentru chestionare pentru locuință (1CL)	Sarcina medie pentru chestionare pentru persoană (3P)	Plata per orice chestionar (1CL+3P+2SCL (spațiul colectiv de locuit)), lei	Plata per chestionar 1CL pentru locuințele neocupate (fără chestionare 3P), lei	Sarcina medie pentru chestionare pentru locuință (1CL)	Sarcina medie pentru chestionare pentru persoană (3P)	Plata per orice chestionar (1CL+3P+2SCL (spațiul colectiv de locuit)), lei	Plata per chestionar 1CL pentru locuințele neocupate (fără chestionare 3P), lei	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Recenzori¹									
RM fără mun. Chișinău	215	430	25,9	12,93	200	480	24,53	12,26	16 680,0
mun. Chișinău	180	320	33,4	16,68	160	425	28,51	14,26	16 680,0
Supervizori (1 supervisor la 6 recenzori)									
RM fără mun. Chișinău	1290	2580	6,7	3,33	1200	2880	6,32	3,16	25 800,0
mun. Chișinău	1080	1920	8,6	4,30	960	2550	7,35	3,68	25 800,0

Sursa: BNS

Tabelul 2. Remunerarea brută pentru sarcina completă a managerilor (pentru coordonarea pregătirii și desfășurării RPL de probă)

Categoria de personal	Salariul brut, calculat pentru sarcina completă, lei
Manageri de recensământ CRS	41 410,0
Manageri de recensământ în STS	39 990,0
Manageri adjuncți de recensământ în STS	38 580,0

Sursa: BNS

Pentru toate categoriile de personal temporar a fost prevăzută în contracte formula de calcul a ratei de îndeplinire a indicatorilor de performanță:

≥ 90% = 100%

≥ 80% < 90% = 90%

≥ 70% < 80% = 80%

< 70% = 0

Instruirea personalului temporar

Desfășurarea instruirilor

Managerii și supervizorii au fost instruiți la sediul central al BNS din Chișinău, iar recenzorii au fost instruiți ulterior în localitățile lor de către manageri și supervizori. Instruirea separată a supervizorilor și recenzorilor, cu implicarea ulterioară a supervizorilor în instruirea recenzorilor, a fost efectuată în conformitate cu recomandările din „[Raportul de evaluare a RPL 2014 din Republica Moldova](#)”. Echipa de evaluare Expert-Grup a fost prezentă la [instruirea managerilor și supervizorilor](#), care s-a desfășurat în perioada 15-18.08.2023 (4 zile) la sediul central al BNS, și apreciază că organizarea instruirii a fost adecvată. Au fost asigurate săli de instruire în comun și pe grupe mai mici, de capacitate suficientă, dotate cu microfoane, videoproiector, conexiune wi-fi și alte echipamente necesare pentru instruire, care au funcționat normal (Figura 6). Pe loc era prezentă echipa IT și tehnicienii pentru a remedia dificultățile tehnice. Au fost asigurate prânzuri și pauze de cafea pentru participanți, iar pentru personalul venit din raioane a fost asigurat transportul și cazarea. Pentru participanții din regiunile cu o pondere mare a minorităților etnice a fost asigurată traducerea sincronă în limba rusă, iar unele sesiuni s-au desfășurat într-o sală separată cu predare în limba rusă.

Figura 6. Instruirea managerilor și supervizorilor la sediul central al BNS din Chișinău

Sursa: BNS

Durata și conținutul instruirilor au fost stabilite de BNS pornind de la experiența proprie, în particular din procesul de colectare a datelor în cadrul Anchetei forței de muncă, pentru care BNS

deja utilizează tablete. Instruirile au fost structurate pe 26 de sesiuni teoretice și practice, care au cuprins:

Recensământul (1 zi):

- Principiile metodologice ale RPL: caracteristicile de bază și principiile RPL;
- Sfera de cuprindere la RPL (persoane, gospodării, locuințe și spațiile colective de locuit), momentul de referință și perioada de recenzie, modul de colectare a datelor, cazuri speciale;
- Organizarea și efectuarea recensământului: entități responsabile, categorii de personal, sarcinile și atribuțiile personalului temporar de recensământ;
- Confidențialitatea și protecția datelor personale;
- Activitatea recenzorului: efectuarea interviului și actualizarea listelor clădirilor și locuințelor;
- Comunicarea în timpul recensământului; recomandări de conduită; materiale promoționale și informaționale;
- Contractarea personalului RPL, răspunderea materială; securitatea muncii.

Chestionarele (1 zi):

- Completarea chestionarelor de recensământ: fișa de recenzie, situația adresei, tipul clădirii;
- 1.1CL-Chestionar Clădire, date despre clădire; 1.2 CL-Chestionar Locuință, date de identificare, date despre locuință, date despre gospodărie; activitatea agricolă;
- Lista membrilor gospodăriei; gradele de rudenie; lista vizitatorilor;
- 3P-Chestionar persoană; date de identificare; caracteristici demografice și migrația; caracteristici etno-culturale, educaționale; măsurarea forței de muncă; activități din viața de zi cu zi;

Dispozitivele și aplicațiile (2 zile):

- Instrucțiuni generale privind utilizarea tabletei;
- Prezentarea generală a aplicației de colectare a datelor;
- Utilizarea hărților;
- Utilizarea aplicației (login, meniu, orientarea în sector, identificarea intrărilor);
- Crearea listelor locuințelor și actualizarea listelor clădirilor;
- Simulări privind aplicația CSEntry; exersarea în grup, în perechi;
- Finalizarea chestionarului; expedierea, acceptarea și respingerea chestionarelor;
- Prezentarea dashboard-ului de monitorizare a progresului.

La sfârșitul instruirii participanții au susținut un test de evaluare a cunoștințelor obținute și, la rândul său, au evaluat utilitatea și eficiența instruirii.

Instruirile recenzorilor s-au desfășurat în perioada 21-25.08.2023 (5 zile) în cele 11 localități în care s-a desfășurat RPL de probă și anume: mun. Chișinău, Bălți, Soroca și Comrat, orașul Taraclia

și satele Glinjeni din raionul Fălești, Varnița din raionul Anenii Noi, Butuceni din raionul Orhei, Crihana Veche din raionul Cahul, Copanca din raionul Căușeni. Managerii din cadrul CRS și supervizorii au prezentat aceleași subiecte (cu excepția unor module ce țin de management): principiile metodologice ale recensământului, sfera de cuprindere, sarcinile și atribuțiile recenzorilor, procedura de recenzare și modul de completare a chestionarelor, cerințele față de asigurarea securității și confidențialității datelor cu caracter personal, aspectele de comunicare, colectarea datelor cu ajutorul tabletelor. Recenzorii au făcut în teren cunoștință cu sectorul, s-au efectuat simulări de identificare a intrărilor, simulări de adăugare a punctelor. În localitățile cu prevalența minorităților etnice sesiunile de instruire au fost organizate în limba rusă (Figura 7). A fost prezent personalul tehnic pentru remedierea problemelor cu echipamentul.

Figura 7. Instruirea recenzorilor în localitățile cu prevalența minorităților etnice

Sursa: BNS

Evaluarea instruirilor de către participanți (manageri, supervizori și recenzori)

În ansamblu, organizarea instruirilor a fost evaluată de participanți în medie cu 4,4 puncte pe o scară de la 1 la 5, unde 5 este foarte bine. Conținutul prezentărilor, performanța trainerilor, conținutul și relevanța discuțiilor, echilibrul de timp între prezentări și discuții, calitatea traducerii, aspectele organizatorice (alimentația, cazarea, transportul etc.) au fost apreciate de peste 90% din participanți drept bune sau excelente. Aprecieri ceva mai scăzute (deși majoritar pozitive) au fost date tabletelor și duratei instruirilor. Mulți participanți (22%) au solicitat creșterea duratei părții practice a instruirilor (lucrul cu tableta), dacă e posibil cu ieșire în teren.

Circa 20% din participanți au răspuns afirmativ la întrebarea dacă după finalizarea instruirilor le-au rămas întrebări care nu au fost acoperite în cadrul sesiunilor. Printre întrebările care nu au fost elucidate suficient se numără:

- Când se consideră că sunt 2 gospodării într-o locuință?
- Cum se fac corecții în chestionarul completat?
- Cum se șterge o persoană din lista membrilor gospodăriei?
- Cum se face finalizarea chestionarului?
- Cum se face corect deschiderea și închiderea aplicației de recenzare?
- Modul de utilizare de către supervizori a dashboard-ului de monitorizare a progresului în sectoare.

Suplimentar, echipa de evaluare Expert-Grup a notat că au rămas fără un răspuns clar întrebările:

- La ce locuință atribuim persoanele fără adăpost identificate pe sector și care nu se află într-un azil?
- Trebuie sau nu trebuie completate chestionarele pentru persoanele care s-au stabilit cu traiul peste hotare, dar sunt declarate de rude?

Feedback-ul recenzorilor după colectarea datelor

În cadrul focus-grupului cu recenzorii care au colectat datele pentru RPL de probă, participanții au evaluat instruirile ca fiind foarte utile pentru lucrul pe care l-au efectuat în teren. Totuși, unii participanți au semnalat că nu au știut cum să gestioneze unele situații mai specifice (de exemplu, cum să procedeze în cazul când răspunsurile nu sunt coerente și persoana recenzată vizibil spune minciuni sau cum să se comporte cu o persoană aflată în stare de ebrietate (inclusiv, în cadrul vizitelor repetate)).

În privința remunerării, au fost raportate nemulțumiri în situații în care recenzorul nu a reușit să colecteze numărul deplin de chestionare conform normelor, nu din cauza că nu a lucrat suficient de intens, ci din cauza că pe sectorul lui nu locuiau atâtea persoane (numărul persoanelor care efectiv trăiesc în locuințe era mai mic decât numărul persoanelor înregistrate sau erau multe clădiri nelocuite). Respectiv, nu au putut primi salariul deplin specificat în contract, au fost descurajați și se îndoiesc să participe la recensământul la nivel de țară.

Recomandări privind recrutarea, remunerarea și instruirea personalului temporar pentru RPL de probă:

- (1) Echipa de evaluare Expert-Grup a constatat că unii participanți la instruirii au avut dificultăți la următoarele aspecte:
 - Lucrul cu hărțile electronice. De la personalul de management nu s-au cerut abilități de orientare în spațiu cu utilizarea hărților electronice pentru că managerii nu vor lucra în teren. Totuși, una din sarcinile managerilor este instruirea ulterioară a recenzorilor, de aceea este recomandabil ca și managerii să poată utiliza hărțile electronice;

- Navigarea în meniul aplicației de recenzare de pe tabletă, care a rămas în limba engleză. Nu credem că este rațional de cerut de la tot personalul cunoașterea limbii engleze. Este necesar fie de tradus elementele de interfață care au rămas în limba engleză, fie de instruit mai detaliat personalul despre sensul expresiilor ce pot fi întâlnite în aplicație;
 - Conceptele statistice de bază, cum ar fi „populația cu reședință obișnuită”, „gospodărie” etc. Unii participanți erau convinși că dacă mai multe persoane locuiesc sub același acoperiș, ele neapărat formează o singură gospodărie, sau încercau să polemizeze la subiectul cum intențiile de emigrare influențează includerea persoanei recenzate în populația cu reședință obișnuită. Mai mulți participanți au exprimat opinia că întrebările din chestionarul persoană ar fi inutile sau repetitive, ceea ce denotă lipsa de înțelegere a indicatorilor statistici care vor fi produși în baza datelor colectate. Pentru a nu irosi timpul și pentru că recenzorii sunt cei care vor trebui să ia decizii în teren în privința numărului de gospodării într-o locuință, se recomandă ca personalul temporar, înainte de a participa la instruirea face-to-face, să primească o listă de lectură și să facă de sine stătător cunoștință cu conceptele statistice relevante. Manualul recenzorului deja conține unele explicații cu referire la scopul pentru care se colectează anumite date, cum ar fi IDNP. Ar fi bine de elaborat câte un text scurt pentru fiecare întrebare din chestionar pentru a clarifica scopul ei. Aceasta va contribui la o atitudine mai serioasă din partea recenzorilor față de colectarea exactă a tuturor datelor solicitate. De asemenea, aceleași texte vor fi utile și pentru explicarea către public a necesității de a răspunde la întrebările chestionarului.
- (2) Recomandăm adăugarea studiilor cel puțin liceale la cerințele față de recenzori, deoarece realizarea interviurilor cere o anumită cultură generală;
 - (3) De asemenea, ar fi judicios de specificat în condițiile de recrutare cerința ca personalul temporar să nu aibă dificultăți accentuate de vedere, pentru că în aplicația utilizată pentru colectarea datelor sunt folosite culori diferite pentru textul ce urmează să fie citit persoanelor recenzate și textul instrucțiunilor pentru recenzori; statutele locuințelor la fel se marchează cu culori etc.;
 - (4) În procesul recrutării personalului temporar de recensământ, trebuie evitată practica atragerii „benevol-forțate” a bugetarilor; eventual ar trebui mărită remunerarea astfel încât să fie suficient de atractivă pentru candidați din proprie inițiativă;
 - (5) Echipa de evaluare Expert-Grup observă că, în conformitate cu conținutul contractelor, participarea la instruire este una din obligațiile contractuale ale recenzorilor, de aceea ar fi oportun de semnat contractele înainte de startul instruirilor. Acest lucru se cere și conform standardelor internaționale (tot personalul de pe teren trebuie să fie înregistrat pe statele de plată înainte de începerea instruirii). Recenzorii de rezervă la fel ar trebui remunerați pentru participarea la instruire, chiar dacă nu vor munci în teren;
 - (6) Trebuie găsite soluții pentru remunerarea recenzorilor atunci când ei nu-și îndeplinesc normele nu din vina lor;

- (7) Pentru asigurarea diversității etnice a personalului de recensământ, se recomandă ca anunțurile de angajare să conțină în mod explicit îndemnuri către minoritățile etnice să aplice la funcțiile temporare din cadrul recensământului.
- (8) Se recomandă ca Manualul recenzorului să acopere și aspectele care au rămas neclarificate în timpul instruirilor (menționate mai sus); se recomandă și extinderea duratei instruirilor pentru a se putea acoperi aspectele care nu au fost clarificate suficient;
- (9) Cu toate că calitatea traducerii la instruirea managerilor și supervizorilor a fost apreciată pozitiv, pentru personalul din regiunile cu o pondere mare a minorităților etnice (inclusiv supervizori) trebuie să existe opțiunea de a participa la toate sesiunile de instruire desfășurate separat în limba rusă (nu traduse sincron);
- (10) Pentru a satisface multiplele solicitări de a extinde partea practică a instruirii, ar fi judicios de rezervat mai mult timp exersării cu tableta, eventual din contul sesiunilor teoretice, care pot fi parțial mutate în lista de lectură ce va fi studiată de personalul temporar de sine stătător;
- (11) De prevăzut ieșiri instructive în teren cu supervizorii și recenzorii; dacă aceasta nu este posibil, de filmat un spot video despre cum trebuie să arate procesul de recenzare (același spot ar putea fi utilizat și pentru campania de informare a populației).

Informare și comunicare, vizibilitate

BNS a elaborat o [Strategie de comunicare și promovare a RPL 2024](#) (principal) care prevede realizarea unei campanii largi de informare multimedia, cu implicarea liderilor de opinii, autorităților locale și altor parteneri. În cazul RPL de probă din 2023, a fost luată decizia de a realiza o campanie de informare mai puțin „răsunătoare” și doar ținută, la nivel local (în localitățile/sectoarele selectate), din considerentul ca RPL de probă să nu fie confundat cu recensământul principal ce va avea loc în 2024.

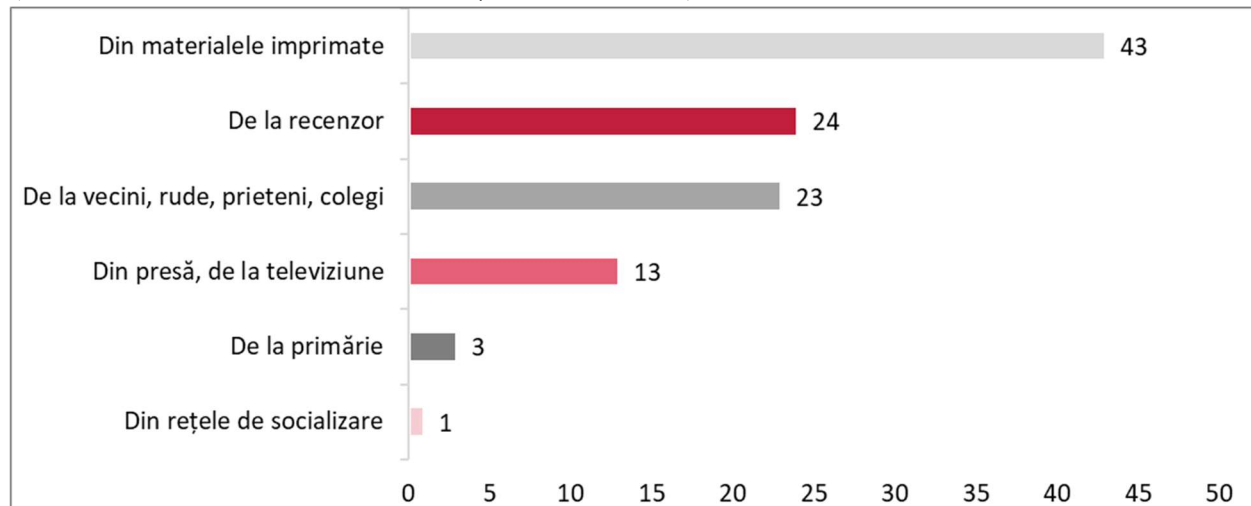
Astfel, a fost elaborată [pagina web a recensământului de probă](#) care conține informațiile de bază despre RPL, localitățile selectate, chestionarele, actele normative relevante, întrebări frecvente și răspunsuri la ele, noutăți și alte informații utile. Pentru apeluri de la populație a fost creată o linie verde dedicată, precum și un cont de poșta electronică de contact. Informația despre RPL de probă a fost difuzată prin intermediul conturilor BNS în [rețelele sociale](#), precum și în [mesagerii](#). Personalul BNS a participat la diverse [interviuri și emisiuni](#) în mass-media, a [dezmințit](#) comentarii manipulative apărute în presă. De asemenea, personalul BNS a participat la întâlniri cu reprezentanții [minorităților etnice](#), a contactat organizații religioase și alți stakeholderi. La nivelul localităților/sectoarelor selectate pentru RPL de probă, au fost imprimate postere de afișat la intrări în blocuri și în locuri publice, flyere de agățat la ușă, anunțuri de pus în cutii poștale și alte materiale. Recenzorii au primit legitimații, tricouri și chipiuri cu logotipul RPL 2024, genți, pixuri, carnete, stickere pentru genți și tablete.

Cu tot efortul depus, Expert-Grup apreciază că aceste activități de informare nu au fost suficient de eficace. În cadrul **focus-grupului cu recenzorii** organizat după finalizarea colectării datelor, participanții au menționat că persoanele recenzate pe sectoarele lor deseori nu știau despre desfășurarea RPL de probă. După părerea recenzorilor, cauza este demararea tardivă a informării, metodele nepotrivite de răspândire a materialelor de informare (populația nu verifică cutiile poștale), precum și confundarea acestor materiale cu pliantele electorale în contextul alegerilor locale. De asemenea, recenzorii au constatat refuzuri de a participa la recensământ (circa 3 cazuri la 100 de locuințe) sau reticență de a răspunde la anumite întrebări (estimativ în 15-20% de cazuri). În experiența recenzorilor, cele mai frecvente cazuri de reticență la participare la recensământul de probă s-au atestat în rândurile persoanelor care trăiesc în locuințe închiriate, cetățenilor străini, persoanelor cu un nivel de studii scăzut, colaboratorilor organelor de forță (unii din care și se comportau agresiv), precum și angajaților din sistemul justiției care „își știu drepturile”, beneficiarilor de ajutor social și celor care lucrează la negru. Au fost raportate cazuri de agresare fizică a recenzorilor. Drept cea mai dificilă localitate a fost menționat orașul Chișinău și în particular unele sectoare de recensământ selectate din sectorul Ciocana și Centru. Recenzorii au menționat că unele persoane (vorbitoare de română) nu știau ce înseamnă cuvântul „recensământ”, dar înțelegeau cuvântul «перепись». Totodată, nu au fost raportate careva probleme legate de limba în care au fost efectuate interviurile.

Feedback-ul persoanelor recenzate privind informarea

În cadrul sondajului de opinie realizat de BNS printre persoanele care au fost recenzate în cadrul RPL de probă, 56% din respondenți au afirmat că au aflat despre RPL din mijloacele și materialele de informare planificate de BNS (materialele tipărite distribuite, presă, televiziune). Circa un sfert au declarat că au aflat despre recensământul de probă de la recenzor și circa un sfert – de la vecini, rude, prieteni, colegi (Figura 8).

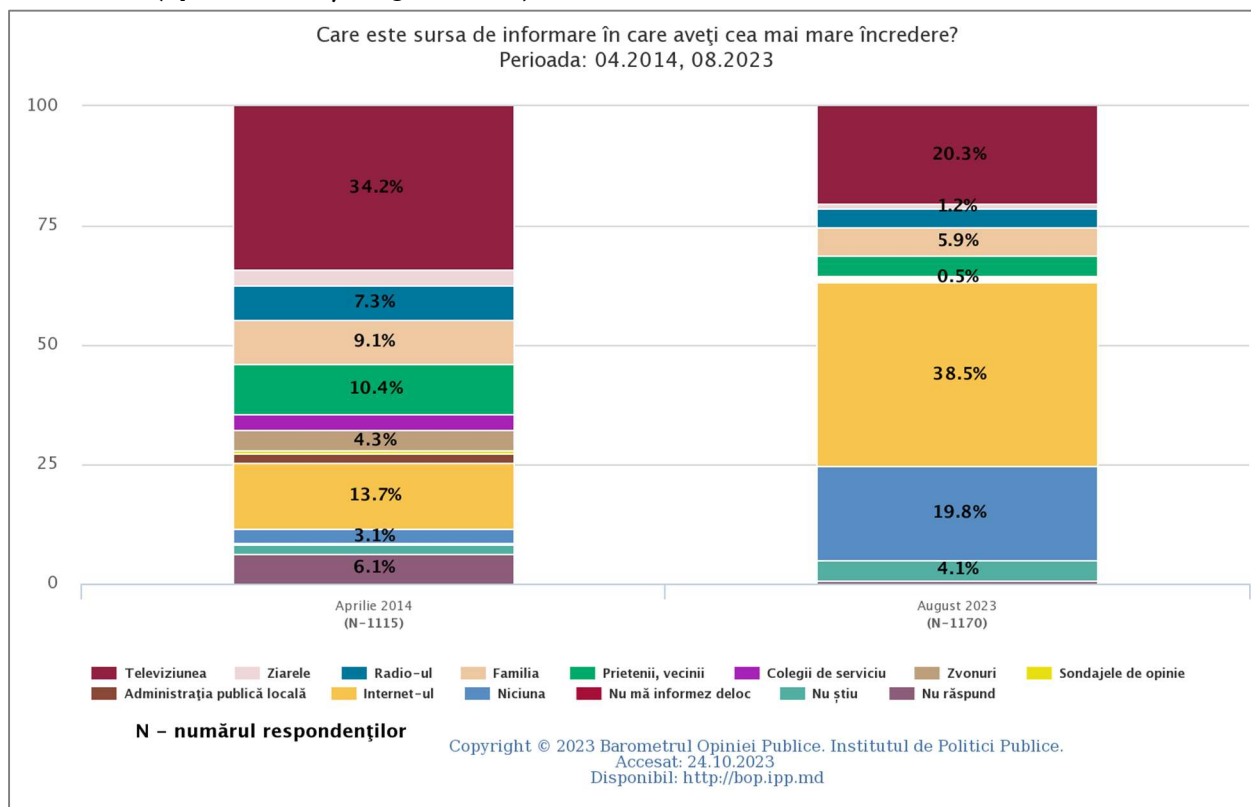
Figura 8. De unde ați aflat că în localitatea Dvs. se desfășoară recensământul de probă? (% , era posibil de ales mai multe opțiuni de răspuns)

Sursa: datele prezentate de BNS

Trebuie de menționat că RPL de probă s-a desfășurat în contextul unei atmosfere de neîncredere în mesajele autorităților, marcat de suspiciunile populației față de instituțiile statului și mass-media după pandemia Covid-19 și declanșarea războiului în Ucraina. Conform rezultatelor Barometrului Opiniei Publice realizat în august 2023, ponderea persoanelor care nu au încredere în nicio sursă de informare a crescut dramatic de la 3% în anul 2014 (când a avut loc recensământul precedent) la 20% în anul 2023 (Figura 9).

Figura 9. Barometrul Opiniei Publice: Care este sursa de informare în care aveți cea mai mare încredere? (aprilie 2014 și august 2023)

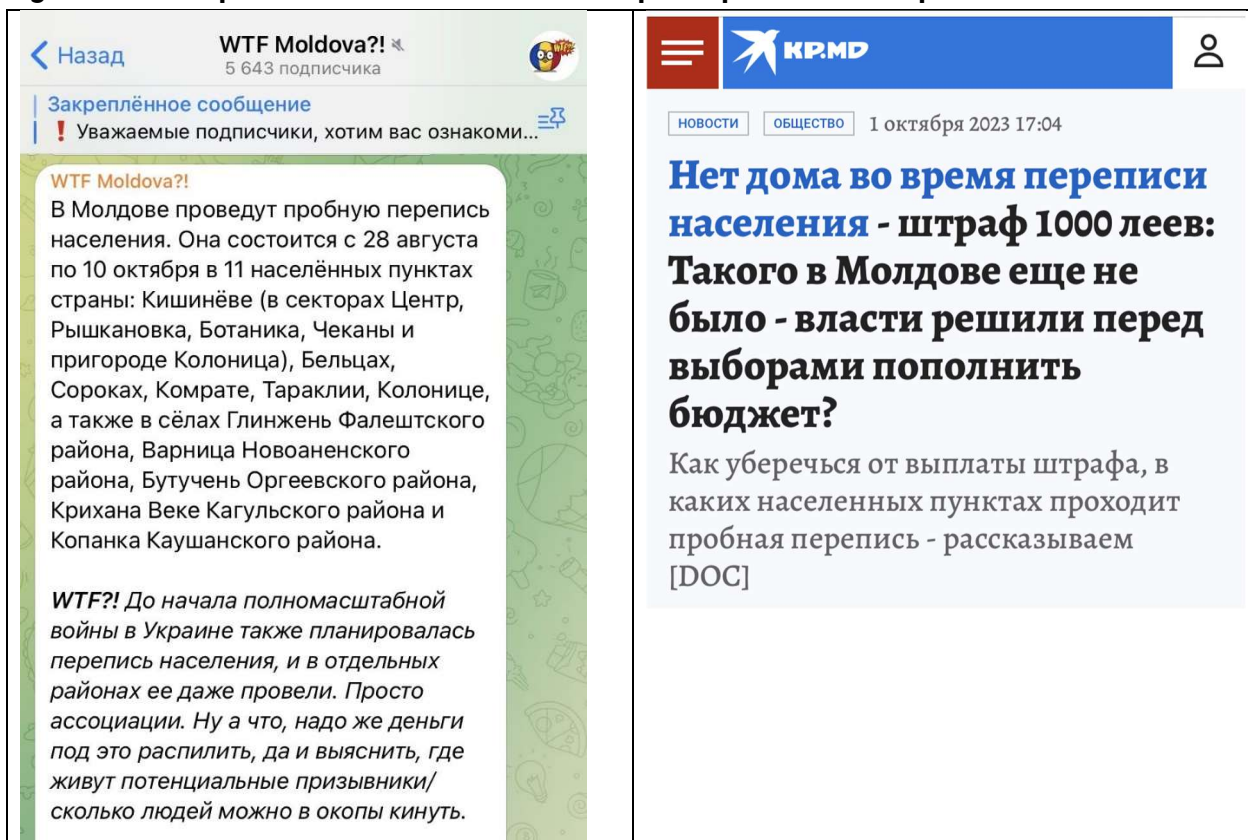

Sursa: Institutul de Politici Publice <http://bop.ipp.md/>

Presa, în general, a reflectat recensământul de probă într-un mod adecvat, deși au fost remarcate și unele intervenții disuasive (Figura 10). Populația, în același timp, deseori a reacționat negativ, exprimând diferite acuze și suspiciuni referitoare la „adevăratele obiective” ale recensământului de probă.

Referitor la materialele distribuite recenzorilor pentru vizibilitate, în cadrul focus grupului cu recenzorii, aceștia au menționat că le-a fost distribuit câte un singur tricou, tricourile repede s-au murdărit, astfel încât la un moment oarecare au renunțat să le mai poarte. Abțibildurile cu logo-ul recensământului pentru geantă și tabletă se dezlipseau și personalul nu avea alte abțibilduri de rezervă.

Figura 10. Exemple de materiale de disuadare a participării la RPL de probă

Sursa: Expert-Grup

Recomandări privind campania de informare și promovare a recensământului:

- Având în vedere majorarea excepțională a ponderii populației reticente, riscul înalt de inițiere a unei campanii de disuadare a cooperării cu recenziile pe fundal electoral în anul 2024, precum și contextul geopolitic dificil la care s-a adăugat recent și creșterea sentimentelor antisemite și islamofobe, campania de informare și promovare a recensământului de bază va necesita un efort substanțial și nu doar din partea BNS. Este esențial de obținut sprijinul membrilor respectați ai societății neafiliați cu statul (actori, cântăreți, sportivi, profesori, lideri de opinii), al reprezentanților acelor autorități în care populația totuși are încredere (autorități publice locale) și al organizațiilor internaționale;
- Strategia de comunicare și promovare a recensământului trebuie coordonată cu instituțiile publice de resort și echipa de comunicare a Guvernului, iar din partea Președintelui țării să fie un mesaj către cetățeni prin care sa invite pe toți să participe în acest exercițiu. În același timp, trebuie evitată politizarea acestui proces (reprezentanții partidelor politice, membrii parlamentului să nu abordeze subiectul recensământului);

- Este recomandabil ca Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției (dar și alte autorități publice centrale) să emită câte o circulară către angajații din domeniile respective prin care să-i invite să fie cooperanți cu recenzorii;
- Considerând schimbarea esențială a surselor preferate de informare în favoarea internetului și în detrimentul televiziunii și al ziarelor tradiționale, este necesar de acordat o atenție sporită surselor online și rețelelor de socializare. Ar fi bine de prevăzut personal temporar care va monitoriza discuțiile online și va interveni prompt cu comentarii;
- O resursă utilă ar putea fi președinții asociațiilor de locatari, care pot fi contactați nu doar pentru facilitarea accesului recenzorilor în scări, ci și pentru distribuirea anunțurilor despre recensământ pe grupurile locatarilor din Viber, Whatsapp etc. și pentru organizarea eventualelor întâlniri ale locatarilor cu personalul BNS. Pentru blocurile în care nu va fi niciun refuz pot fi prevăzute diverse premii;
- Recenzorii trebuie să primească mai multe tricouri și chipiuri ca să reușească să le spele sau alte articole vestimentare care nu necesită multă îngrijire, iar calitatea stickerelor trebuie îmbunătățită. Eventual, în orașe poate fi organizată colectarea periodică a articolelor vestimentare și spălarea lor centralizată la curățătorie;
- Ar fi bine de înlocuit flyer-ele de agățat la ușă cu alte materiale tipărite, pentru a evita riscurile de securitate a locuințelor (flyer-ul care stă agățat de mai multe zile este semn că stăpânii locuinței nu sunt acasă);
- Pentru a eficientiza munca recenzorilor, ar fi recomandabil de elaborat niște scenarii detaliate de gestiune a refuzurilor și obiecțiilor, cu argumente de convingere a respondenților reticenți, similare scenariilor care se folosesc în domeniul vânzărilor;
- Îndoielile populației, chiar și cele mai aberante (exemple în Tabelul 3), trebuie luate în serios și abordate detaliat. Este recomandabil de extins compartimentul FAQ de pe pagina recensământului, incluzând în el și dezmințirea principalelor mituri care au s-au răspândit cu referire la recensământ. De asemenea, în FAQ ar fi bine de explicat populației care sunt mecanismele concrete de asigurare a confidențialității, nu doar de afirmat că va fi asigurată confidențialitatea. Trebuie explicată și terminologia de bază.

Tabelul 3. Lista celor mai frecvente mituri cu referire la recensământ întâlnite în comentariile utilizatorilor la postările despre RPL de probă (pe site-uri de știri și rețele sociale)

Mituri	Exemple
Recensământul se face pentru ca statul să afle câtă „carne de tun” este disponibilă pentru mobilizare în contextul războiului din Ucraina.	 Сколько мяса можно отправить на фронт 28 августа 2023, 07:31 Выясняют мобилизационный ресурс по заданию хозяев. Сколько ионов можно пустить на фарш. А заодно сколько с них можно денег содрать еще за недвижимость.

	 [redacted] 26 августа 2023, 15:15 хотят проверить сколько боеспособных людей в наличии
Informația despre clădiri și locuințe se strânge pentru ca Fiscul să poată colecta mai multe impozite pe imobile.	 [redacted] 26 августа 2023, 12:58 "Перепись населения" - это для отвода глаз. На самом деле власти хотят иметь информацию о недвижимости населения (третий раздел), ее стоимости и пр. С целью срубить денег на налогах. Евгений Килин De ce și locuințele? Se observă foarte bine, că acest "recensământ", se efectuează mai mult pentru locuințele noastre.
Nu este nevoie de recensământ, pentru că toată informația deja există în alte surse.	 Билл Поклонин Se verifica la hotare la ȋșire și intrare în țară Pașapoartele care pleacă dacă vor să afle statistica se află imediat ... de ce să umble pe la poarta oamenilor 🤔🤔🤔🤔.ear pun la cale vreo deavalerie de a lor [redacted] 10 августа 2023, 08:24 Для чего вообще затратная 330 млн перепись, ведь не в 80-х живем, сейчас сдаются все отчеты по всем параметрам, у Статистики уже есть вся необходимая информация!
Nu trebuie de comunicat recenzorilor date personale, pentru că ele vor nimeri pe mâinile escrocilor.	 Евгений Килин Оameni buni nu dați acte și date importante la nimeni care vin la poarta cu acte pot face orice tâlhari
Recensământul se face pentru a delapida banii publici.	 [redacted] 28 августа 2023, 10:16 Очередной распил бюджета. Что это ещё за пробная перепись?!? [redacted] 10 августа 2023, 07:22 "Инсценированная" перепись - фикция для растраты бюджета.
Recensământul se face pentru că se apropie alegerile și partidul de guvernământ vrea să-și creeze o bază de date cu care să fraudeze alegerile.	 [redacted] А начнут они с мёртвых душ потому что в Молдове почти нет населения а выборы то на носу так что желторотые бесется
Nu are rost să participe la recensământ pentru că vor fi publicate numai acele rezultate care îi convin guvernării.	 [redacted] А mai fost și în 2014, și nu au mai anunțat populația rezultatul. Au ținut în secret, cît'i se socot moldoveni, în ce limbă vorbim. Spun, numai ce lor li-i convenabil.

	  26 августа 2023, 15:48 Пустое и вредное занятие. Всё равно не опубликуют.
--	--

Sursa: Expert-Grup

Instrumentele de colectare a datelor (echipamente, aplicații, securitatea datelor)

Dispozitivul de colectare a datelor

Dispozitivul folosit pentru RPL de probă a fost tableta [Samsung Galaxy Tab S5e](#). Ecranul tabletei este de 10.5 inch și, după părerea echipei de evaluare Expert-Grup, este suficient de mare pentru a afișa confortabil textul întrebărilor din chestionar și al instrucțiunilor. Tableta cântărește cca 400 grame.

Conform declarațiilor producătorului, **bateria** tabletei are capacitatea de 7040 mAh și ține aproape 15 ore în regim de redare video și 9 ore în regim de navigare a internetului (wi-fi). Testele independente au arătat că bateria ține cel puțin 7 ore de folosire intensă (gaming). Timpul zilnic efectiv de lucru al recenzorilor cu tableta se estimează la circa 6-7 ore (5-7 locuințe și 10-15 persoane recenzate pe zi, un interviu durând în medie circa 20 de minute). Recenzorii au primit și câte un powerbank Sandberg 20 000 mAh, cu greutatea de 450 grame.

Memoria tabletei este 4Gb RAM și 64Gb ROM și permite instalarea și rularea aplicației de recensământ. Totuși, conform estimărilor echipei IT a BNS, rularea unei aplicații anti-virus ar consuma circa 30% din resursele tabletei, ceea ce a determinat decizia de a nu instala pe tablete o astfel de aplicație (personalul IT al BNS a apreciat că o aplicație anti-virus nici nu este necesară în cazul în care recenzorii nu au acces la instalarea și modificarea aplicațiilor pe tabletă). De asemenea, au fost întâmpinate dificultăți la integrarea în aplicația de recensământ a clasificatoarelor mari (al ocupațiilor și al activităților economice), ceea ce a determinat decizia de a completa întrebările privind ocupațiile persoanelor recenzate în formă liberă, cu clasificarea ulterioară manuală a datelor.

Dispozitivul permite conectarea la **internet**. Conform testelor independente, cea mai bună viteză de descărcare pentru Galaxy Tab S5e a fost de 288 Mbps, iar cea mai bună viteză de încărcare - 25 Mbps. Dispozitivele au fost dotate cu cartele SIM (a fost ales operatorul Orange pentru că are cea mai bună acoperire pe teritoriul republicii).

A fost asigurată o linie verde de **suport** în caz de apariție a problemelor cu tableta/aplicația, precum și o linie de suport GIS pentru problemele de localizare.

În timpul instruirilor unii participanți au avut reclamații despre aceea că tabletele nu arătau ca noi (aveau zgârieturi pe sticlă sau alte semne de utilizare).

Recomandare: Dispozitivul pare a fi potrivit din perspectiva mărimii ecranului și capacității bateriei, însă memoria nu permite realizarea unor măsuri importante. Se recomandă de examinat posibilitatea procurării tabletelor cu o memorie mai mare, pentru a face posibilă integrarea

clasificatoarelor mari și rularea unei aplicații anti-virus, sau de configurat niveluri de securitate, reguli, restricții, blocări suficiente pentru înlocuirea unui soft anti-virus.

Securitatea datelor

Instalarea aplicațiilor pe tabletă s-a făcut de către personalul IT al BNS, fiind blocată posibilitatea utilizatorilor de a instala aplicații terțe. De asemenea, recenzorii nu au putut schimba de sine stător setările tabletei. Cu ajutorul unei aplicații MDM (mobile device management) a fost posibilă monitorizarea stării tehnice a tabletei, precum și configurarea ei de la distanță (necesară, de exemplu, în caz de furt sau pierdere pentru dezinstalarea conținutului). Aplicația CSEntry are un log al modificărilor. Recenzorii au fost instruiți că sincronizarea (transmiterea datelor de pe tabletă către server) trebuie să se efectueze în mod ideal la finalizarea fiecărui chestionar, dacă conexiunea este suficient de bună, dar nu mai rar de 2 ori pe zi. Fișierele s-au expedit în stare criptată.

Autentificarea personalului în CSEntry s-a făcut utilizând un ID și un PIN distribuit de echipa IT a BNS. La fiecare 2 ore sesiunea expira (dar nu în timpul introducerii datelor în chestionare) și datele de identificare trebuiau reintroduse. Personalul a fost instruit să se deconecteze de fiecare dată când face o pauză.

Datele au fost stocate pe platforma guvernamentală MCloud, pe resursele oferite de Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică (STISC), care a asigurat securitatea infrastructurii fizice. Securitatea logică a fost asigurată prin izolarea resurselor IT alocate pentru recensământ de resursele altor beneficiari. Resursele de rețea au fost protejate prin intermediul unui sistem de tip firewall (vShield). În caz de defecțiuni tehnice majore, au fost prevăzute echipamente suplimentare de substituie; de asemenea, a fost prevăzută furnizarea neîntreruptă a energiei electrice.

La nivelul serverelor virtuale, securitatea a fost asigurată de BNS. Accesul la distanță către serverele virtuale a fost permis doar din cadrul rețelei de transport date a BNS, utilizând protocolul securizat SSH. Încărcătura sistemelor, aplicațiilor și a serverelor a fost monitorizată regulat pe parcursul desfășurării recensământului de probă. Soluțiile permit afișarea rapoartelor despre spațiul disponibil, numărul de interpelări la baze de date, numărul de conexiuni. În cadrul pregătirii pentru RPL de probă, BNS împreună cu STISC au efectuat teste de încărcătură, au simulat situații de pierdere a accesului la server și au testat restabilirea datelor din copiile de rezervă, au verificat funcționarea corectă a sistemelor restabilite. Ca rezultat, nu au fost depistate neregularități. A fost elaborată și descrisă procedura de restabilire în caz de dezastru. Copiile de rezervă s-au păstrat pe o altă platformă specială separată. S-au făcut copii incrementale zilnice la ora 23:00 (6 pe săptămână) și o copie deplină săptămânală. Personalul IT a putut accesa rapoartele despre efectuarea copiilor de rezervă, spațiul disponibil, durata de timp și rezultatul efectuării acestora. În caz de erori la efectuarea operațiunilor se transmit alerte prin e-mail personalului IT.

De notat că în anul 2022, BNS a fost certificat în conformitate cu standardele ISO/IEC 27 001:2013 privind securitatea și ISO/IEC 27701:2019 privind protecția datelor cu caracter personal.

Recomandare: Pentru identificarea vulnerabilităților de securitate și formularea de recomandări de eliminare a acestora, sugerăm efectuarea unui audit IT al sistemului de colectare / transmitere / păstrare a datelor, în special în ceea ce ține de securitate. BNS a planificat efectuarea testelor de penetrare și stres, dar este recomandabil ca acestea să fie realizate cât mai devreme, pentru a avea timp pentru eventualele acțiuni de remediere până la începerea recensământului

Aplicațiile

Dezvoltarea aplicației de colectare a datelor a fost realizată în baza pachetului [CSPro \(Census and Survey Processing System\)](#), elaborat de U.S. Census Bureau și ICF International, utilizat pe scară largă în cadrul cercetărilor statistice și recensămintelor. Pe tabletele recenzorilor a rulat modulul de colectare a datelor **CSEntry**. Supervizorii și managerii au mai avut un dashboard pentru monitorizarea progresului și calității (numărul de persoane recenzate, timpul de recenzare, distanța desfășurării recenzării față de intrări etc.). Supervizorii puteau respinge chestionarele completate greșit.

Pe tablete au fost de asemenea instalate și aplicațiile **AnyDesk** și **Headwind Remote** pentru monitorizarea tabletelor la distanță, precum și aplicația **Telegram** în care a fost creat un grup de comunicare cu personalul de recensământ. Participarea personalului în cadrul grupului de comunicare pe Telegram s-a făcut nu din conturile personale, ci din conturile legate de cartela SIM distribuită. Totuși, aceasta nu împiedică crearea sau participarea utilizatorilor la alte canale terțe din Telegram. De asemenea, personalul a putut folosi browserul instalat pe tabletă (necesar pentru accesarea dashboard-ului de către supervizori), fără ca să fie blocate site-urile terțe.

Modulul de lucru cu **hărțile** îi arată recenzorului locația unde el/ea se află (în baza Google maps). În cazul completării chestionarului la o distanță mai mare de 50 de metri de la clădirea respectivă, supervizorul este notificat (astfel se diminuează riscul de falsificare a chestionarelor).

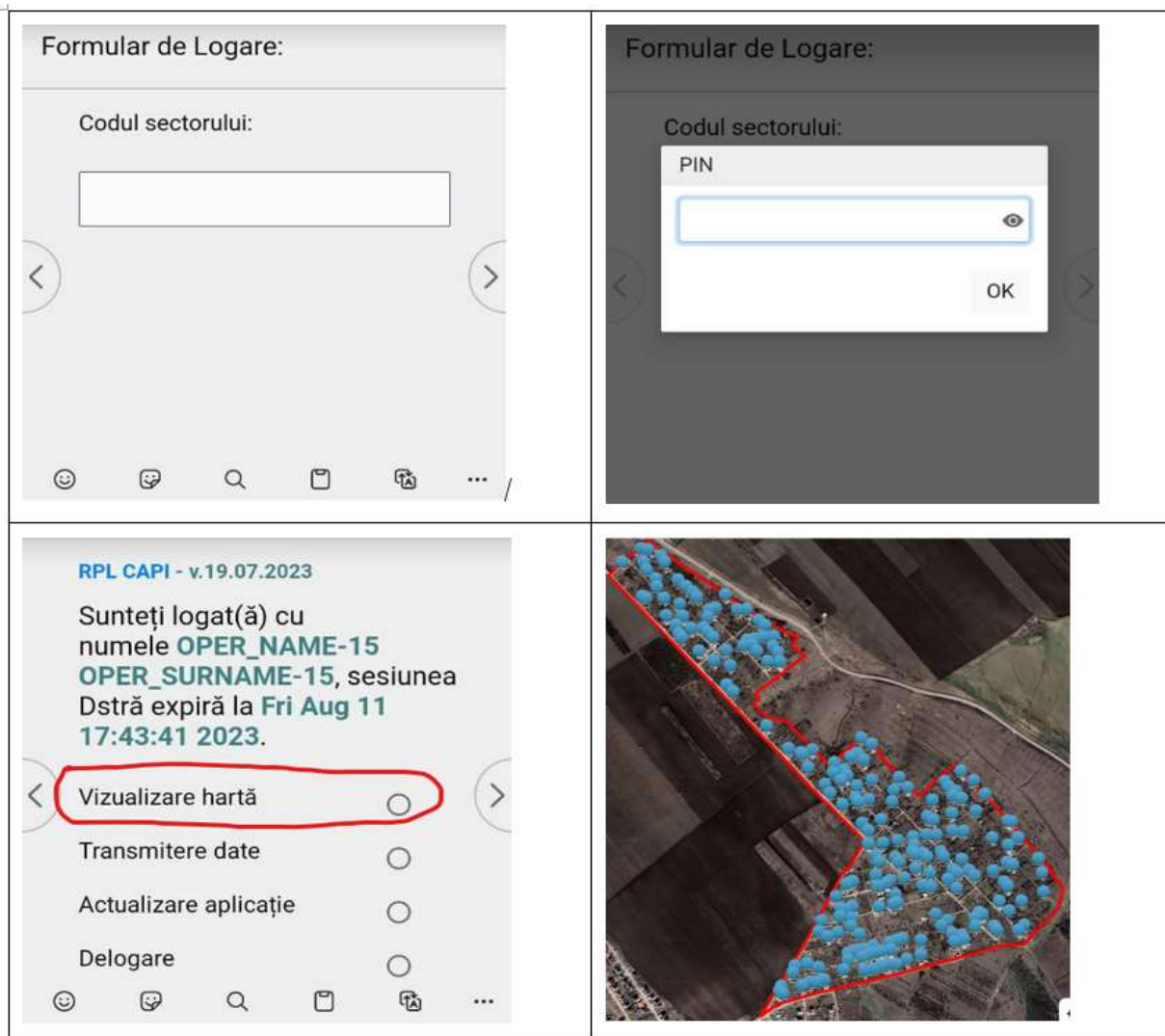
Recomandare: Folosirea nerestricționată a aplicației Telegram și a browserului poate crea vulnerabilități de securitate, se recomandă de luat măsuri pentru evitarea lor. Ar fi bine ca tabletele să nu fie utilizate pentru comunicare, ci doar pentru colectarea de date și transmiterea acestora, fără acces la Telegram sau alte rețele sociale și fără acces la browser. Lucrul cu hărțile va necesita instruire suplimentară, conform sugestiilor participanților la instruire, preferabil cu ieșire în teren. De asemenea, vor necesita clarificare suplimentară întrebările menționate de participanți precum: deschiderea și închiderea aplicației de recenzare, efectuarea corecțiilor în chestionarul completat, ștergerea unei persoane din lista membrilor gospodăriei, finalizarea chestionarului, utilizarea de către supervizori a dashboard-ului de monitorizare a progresului în sectoare.

Aplicația CSEntry

Întrebările din aplicație, variantele de răspuns și salturile de la o întrebare la alta corespund cu chestionarele aprobate pentru RPL de probă. În caz de întrerupere a interviului din diverse motive, aplicația prevede posibilitatea de a salva datele colectate parțial, de a pune procesul pe pauză și de a relua interviul mai târziu, este prevăzută și posibilitatea de a corecta datele introduse greșit. În caz de răspunsuri incoerente, aplicația în general invită recenzorii să revizuie răspunsul, deși au

fost identificate unele excepții (a se vedea mai jos). Elementele de interfață ale aplicației au fost traduse în limba română și rusă. Formularul de logare și meniul principal al aplicației sunt disponibile în limba română (Figura 11).

Figura 11. Formularul de logare și meniul principal al aplicației CSEntry

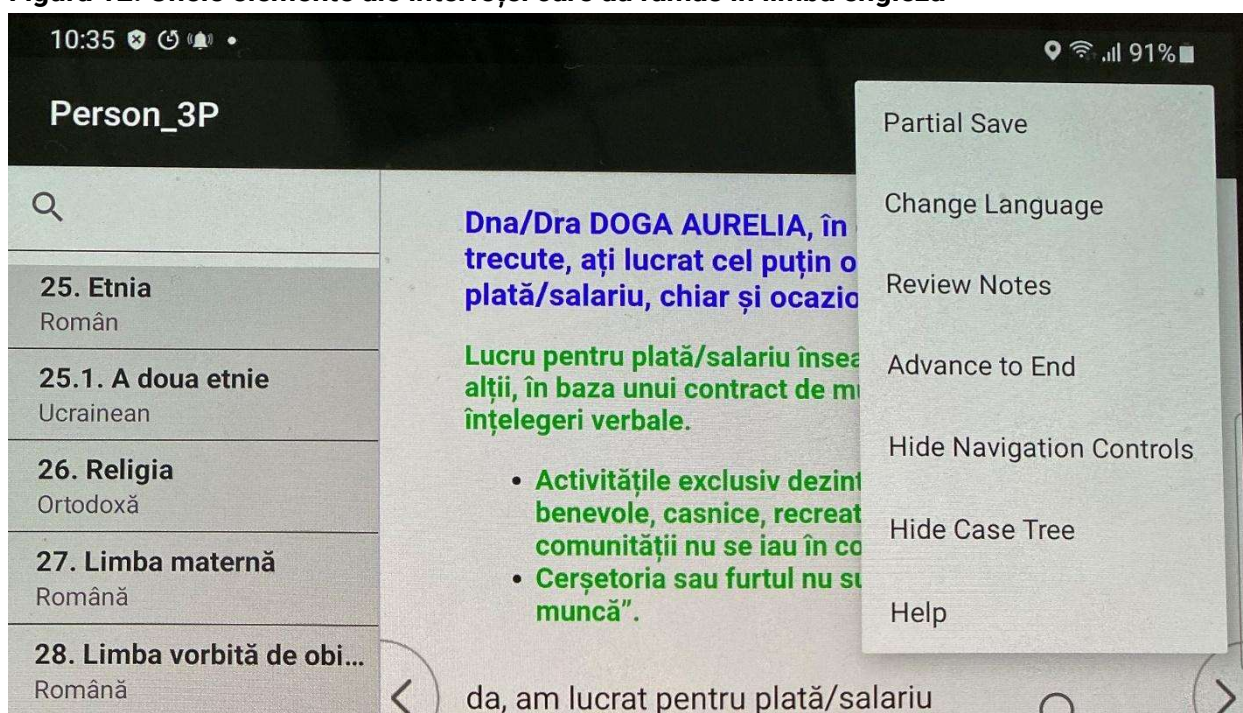

Sursa: BNS

Problema: Unele elemente ale interfeței aplicației nu au fost traduse și s-au afișat în limba engleză (Figura 12). Aceasta a creat dificultăți pentru personal, deoarece cunoașterea limbii engleze nu este una din cerințele pentru recrutarea personalului de recensământ.

Recomandare: De finalizat traducerea tuturor elementelor interfeței. Dacă nu este posibil, de instruit mai detaliat personalul despre sensul expresiilor în limba engleză întâlnite în aplicație.

Figura 12. Unele elemente ale interfeței care au rămas în limba engleză

Sursa: Expert-Grup

Notă: Imaginile din raport cu screenshot-uri din aplicație arată date completate în bază de cazuri fictive (de instruire) și nu prezintă date personale reale.

Rezultatele testării de către echipa Expert-Grup a funcționării chestionarelor pe tabletă

1. Care este numărul Dvs. de telefon?

Problema: Aplicația permite introducerea oricărei valori, fără să stabilească un număr de cifre sau un format exact.

Recomandare: De creat reguli pentru acceptarea răspunsului la această întrebare, pentru a evita răspunsurile incorecte (ca pentru IDNP).

22. 1 Unde s-a născut tatăl Dvs.? 22. 3 Unde s-a născut mama Dvs.?

Problema: Pe lista țărilor de naștere a părinților respondentului, Ucraina se află la sfârșitul listei (alfabetic). Alegerea acestei opțiuni va necesita fie mult scrolling, fie căutare prin instrumentul de căutare (Figura 13). Ucraina fiind o țară vecină, bănuim că acesta va fi un răspuns frecvent și căutarea lui în listă va cauza adesea inconveniente pentru recenzori.

Recomandare: Opțiunile care cu mare probabilitate vor fi populare trebuie situate la începutul listei, pentru a ușura munca recenzorilor.

Figura 13. Lista țărilor de naștere

Dna/Dra STOMATI AFRODITA, care este denumirea țării unde s-a născut tatăl Dvs.?

2. Cine oferă răspunsuri un membru al gospodăriei	Republica Moldova	☐
3. Statutul persoanei prezent	România	☐
8. Absența din localitate... Nu	Federația Rusă	☒
11.a. Intenția de a pleca ... da	Afganistan	☐
11.b. Cât timp luni de pres... 36	Insulele Åland	☐
15. Locul nașterii în localitatea de reședință ob...	Albania	☐
18. A locuit în localitatea... Da	Algeria	☐
21. A locuit peste hotare ... nu	Samoa Americană	☐
22.1. Locul de naștere a ... în altă țară	Andorra	☐
22.2. Țara de naștere a t...	Angola	☐
22.3. Locul de naștere a ...	Anguilla	☐

Sursa: Expert-Grup

Notă: Imaginile din raport cu screenshot-uri din aplicație arată date completate în bază de cazuri fictive (de instruire) și nu prezintă date personale reale.

23. Ce cetățenie dețineți? 1 Republicii Moldova; 2 RM și a altei țări; 3 a altei țări; 4 fără cetățenie

24. Care este denumirea țării?

Problema: Dacă la întrebarea 23 respondentul alege varianta „RM și a altei țări”, atunci la întrebarea 24 aplicația îi permite să aleagă din nou „Republica Moldova” și nu întoarce un mesaj de eroare (Figura 14). Personalul BNS a explicat că în versiunea aplicației pentru PC asemenea controale sunt prevăzute și funcționează, dar pe tabletă nu, din motive necunoscute.

Recomandare: De studiat de ce regulile de control nu funcționează pe versiunea aplicației pentru tablete și de înlăturat problema. Opțiunea „RM și a altei țări” de scris în forma desfășurată: „a Republicii Moldova și altei țări” pentru a evita orice confuzie.

Figura 14. Introducerea informației despre cetățenie

Person_3P

Dna/Dra STOMATI ANA-MARIA, ce cetățenie dețineți?

15. Locul nașterii în altă localitate din Republic...	Republicii Moldova	☐
16. Localitatea nașterii OR.BALTI (MUN.BALTI)	RM și a altei țări	☒
19.a. Anul stabilirii domi... 2022	a altei țări	☐
19.b. Luna stabilirii domi... Mai	fără cetățenie	☐

Dna/Dra STOMATI ANA-MARIA, numiți țara a cărei cetățean mai sunteți?

16. Localitatea nașterii OR.BALTI (MUN.BALTI)	Republica Moldova	☒
19.a. Anul stabilirii domi... 2022	România	☐
19.b. Luna stabilirii domi... Mai	Federația Rusă	☐
20.a. Locul domiciliului ... în altă localitate din Republic...	Afganistan	☐

Sursa: Expert-Grup

Notă: Imaginile din raport cu screenshot-uri din aplicație arată date completate în bază de cazuri fictive (de instruire) și nu prezintă date personale reale.

25.1. Cărei etnii considerați că aparțineți? 25.2. Doriți să declarați o a doua etnie?

Problema: Pe lista variantelor de răspuns la întrebarea „25.2. Doriți să declarați o a doua etnie?” răspunsul „Nu declar” se află la sfârșitul listei alfabetice a etniilor posibile și va necesita fie mult scrolling, fie căutare prin instrumentul de căutare (Figura 15). Bănuim că acesta va fi un răspuns popular și căutarea lui în listă va cauza frecvent inconveniente pentru recenzori.

Recomandare: De mutat varianta „Nu declar” mai sus pe listă, ca să fie ușor accesibilă pentru recenzori.

Figura 15. Introducerea informației despre etnie

Question	Options	Selected
19.b. Luna stabilirii domiciliului...	Mai	
20.a. Locul domiciliului ...	in altă localitate din Republica...	
20.b. Localitatea domiciliului ...	OR.BALTI (MUN.BALTI)	
21. A locuit peste hotare ...	nu	
22.1. Locul de naștere a ...	in Republica Moldova	
22.3. Locul de naștere a ...	in Republica Moldova	
23. Cetățenia deținută	RM și a altei țări	
24. Cetățenia, țara	România	
25. Etnia	Rus	
25.1. A doua etnie		
26. Religia		
27. Limba maternă		
28. Limba vorbită de obicei...		
29. Limbi cunoscute		
30. Studiază în prezent		
31. Nivelul de studii absolvite...		
32. Știe a citi și scrie		
33. Statutul ocupațional		

Sursa: Expert-Grup

Notă: Imaginile din raport cu screenshot-uri din aplicație arată date completate în bază de cazuri fictive (de instruire) și nu prezintă date personale reale.

29. Ce alte limbi mai cunoașteți?

Problema: Aplicația îi permite respondentului să aleagă din nou limba maternă și să bifeze concomitent varianta „Nu cunosc” + o limbă.

Recomandare: De studiat de ce regulile de control nu funcționează pe versiunea aplicației pentru tablete și de înlăturat problema.

29. Ce alte limbi mai cunoașteți?

Problema: Limbile de circulație internațională, cum ar fi engleza, franceza, italiana, sunt situate departe pe lista limbilor, deși vor fi raportate frecvent, ceea ce va cauza inconveniente pentru recenzori (Figura 16).

Recomandare: De mutat limbile de circulație internațională mai sus pe lista limbilor.

Figura 16. Introducerea informației despre limbile cunoscute

Dna/Dra STOMATI ANA-MARIA, ce alte limbi mai cunoașteți?

Este o întrebare cu răspunsuri multiple, maximum 3 variante de răspuns.

22.1. Locul de naștere a ... în Republica Moldova	Moldovenească	☐
22.3. Locul de naștere a ... în Republica Moldova	Română	☐
23. Cetățenia deținută și a altei țări	Ucraineană	☐
24. Cetățenia, țara România	Rusă	☐
25. Etnia Rus	Găgăuză	☐
25.1. A doua etnie Nu declar	Bulgară	☐
26. Religia Ortodoxă	Țigănească / Romani	☐
27. Limba maternă Rusă	Ivrit	☐
28. Limba vorbită de obi... Rusă	Idiș	☐
29. Limbi cunoscute	Germană	☐
30. Studiază în prezent	Poloneză	☐
31. Nivelul de studii abs...	Belorusă	☐
32. Știe a citi și scri	Armeană	☐
33. Statutul ocupațional	Azeră	☐
34. Muncă pentru salariu...	Abazină	☐
35. Muncă pentru profit ...	Abhază	☐
36. Absența de la munca...	Adîgă	☐
37. Căutarea în mod acti...	Afgană / Puștu	☐

Sursa: Expert-Grup

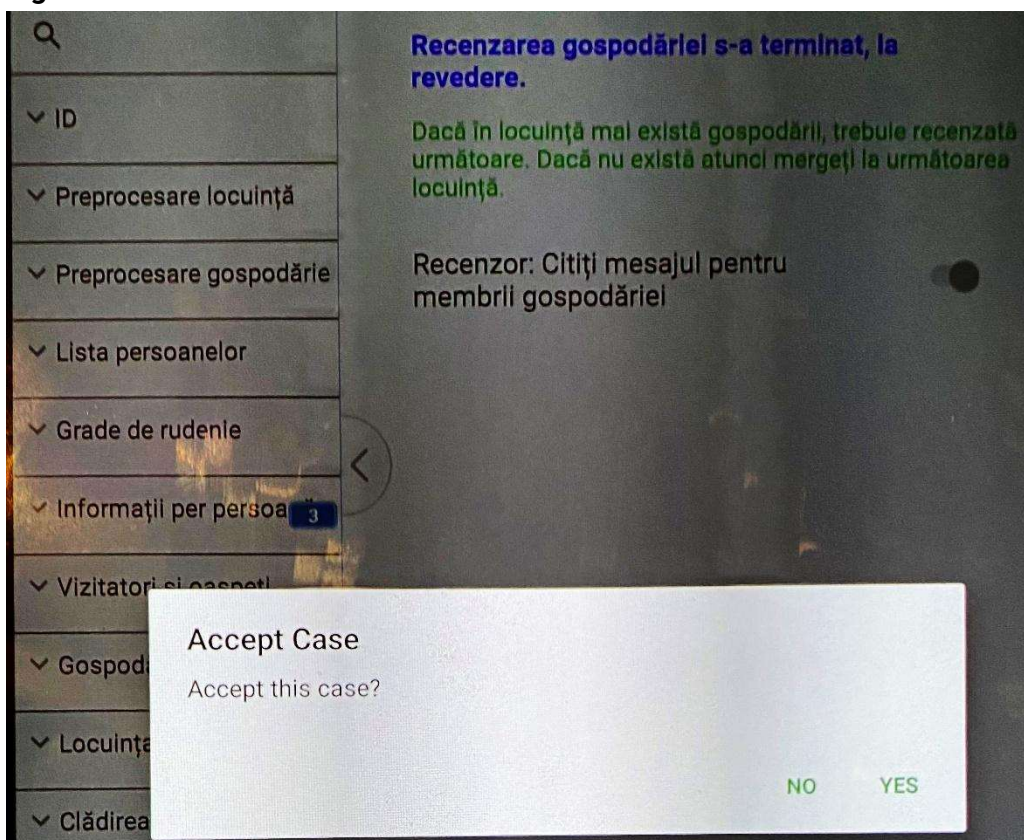
Notă: Imaginile din raport cu screenshot-uri din aplicație arată date completate în bază de cazuri fictive (de instruire) și nu prezintă date personale reale.

Finalizarea chestionarului

Problema: Aplicația permite modificarea răspunsurilor de către recenzor chiar și după finalizarea și acceptarea cazului (Figura 17). Posibilitatea de a interveni în răspunsuri dispare numai după

încheierea recenzării tuturor locuințelor dintr-o scară și marcarea intrării ca fiind finalizată. Acesta creează riscul de intervenție în răspunsuri la discreția recenzorului.

Figura 17. Finalizarea chestionarului

Sursa: Expert-Grup

Recomandarea: Posibilitatea de a modifica răspunsurile trebuie să dispară după acceptarea cazului și părăsirea locuinței, astfel încât persoanele recenzate să aibă încrederea că răspunsurile vor fi înregistrate așa cum le-au raportat. În caz de necesitate de a corecta o eroare după acceptarea cazului, modificarea trebuie să fie permisă de supervizor, cu crearea unei înscrieri automate în log-ul modificărilor.

Percepțiile personalului temporar privind folosirea tabletei și a aplicației la instruire

În cadrul **chestionarului de evaluare a instruirilor** completat de participanții la instruire, peste 80% din personalul instruit a evaluat experiența lor cu tableta ca bună sau excelentă, dar au fost și 6 persoane care i-au dat tabletei calificativul „Nesatisfăcător”. Insatisfacția a fost prevalent legată de durata prea scurtă a sesiunilor practice de utilizare a tabletei și a aplicației, precum și de faptul că nu au fost exersate suficient toate aspectele relevante (deschiderea și închiderea aplicației de recenzare, efectuarea corecțiilor în chestionarul completat, ștergerea unei persoane din lista membrilor gospodăriei, finalizarea chestionarului, utilizarea de către supervizori a dashboard-ului de monitorizare a progresului în sectoare).

După colectarea datelor în teren, în cadrul **focus grupului cu recenzorii**, aceștia au exprimat următoarele impresii cu referire la dispozitive și aplicații:

- A fost o reclamație privind durata de lucru a bateriei tabletei, care ținea numai 3-4 ore, deși alți recenzori nu au acuzat o astfel de problemă;
- Grupul creat pe Telegram era utilizat numai pentru a citi anunțurile colective, iar în comunicarea cu supervisorul personalul a folosit diverse aranjamente la discreția sa (mesaje pe Viber și alte mesagerii, convorbiri de pe telefonul personal), pentru că recenzorilor nu le era comod să folosească în acest scop tabletele distribuite;
- Comunicarea cu tehnicienii a fost apreciată de recenzori pozitiv, problemele semnalate se rezolvau operativ;
- Au fost raportate situații când recenzorul nu putea corecta datele introduse greșit (până la finalizarea chestionarului) pentru că nu se salvau corecțiile;
- Recenzorii au confirmat că, în general, delogarea din aplicație se făcea automat la fiecare 2 ore, dar au fost raportate și cazuri când acest lucru nu se întâmpla; au fost raportate și unele probleme cu logarea;
- Au fost reclamații de la supervisorii în ceea ce privește comoditatea utilizării dashboard-ului de monitorizare a progresului.

Recomandare: De acordat mai mult timp sesiunilor practice de instruire; de testat toate dispozitivele înainte de începerea recenzării pentru a elimina pe cele rebutate; de soluționat problemele tehnice raportate de personal. În cazul utilizării telefoanelor personale pentru comunicare, trebuie elaborate și comunicate niște instrucțiuni de securitate.

Modul de colectare a datelor

Colectarea datelor a început pe data de 28.08.2023 și s-a sfârșit la 28.09.2023. Graficul de lucru când recenzorul putea să colecteze date în teren a fost stabilit de la 8:00 până la 21:00. Dacă recenzorul nu găsea pe nimeni acasă, trebuia să lase o notificare și să revină într-o altă zi la o altă oră, până la 3 vizite. Supervisorii, managerii RPL, șefii CRS și personalul din aparatul central au monitorizat în regim online progresul activității în teren, utilizând dashboard-ul de monitorizare. Supervisorii ieșeau și în teren pentru monitorizare.

Feedback-ul personalului privind procesul de colectare a datelor:

- Comunicarea cu supervisorii în procesul de colectare a datelor a fost apreciată de recenzori pozitiv, problemele semnalate se rezolvau operativ;
- Volumul de muncă a fost apreciat ca fiind, în general, adecvat, însă recenzorii care mai aveau un job au constatat că le era greu să-și îndeplinească sarcinile;
- De asemenea, recenzorii din zonele urbane s-au plâns că le-a fost mai greu să lucreze decât celor din zonele rurale (populația nu-i cunoaște și trebuie să lupte cu reticența);
- Au fost observații în ceea ce privește orarul prea strict care nu permitea recenzorilor să efectueze interviuri la ore târzii, când unii respondenți se întorceau acasă de la lucru;
- Au fost raportate cazuri de agresiune fizică a recenzorilor de către persoanele recenzate.

Feedback-ul persoanelor recenzate privind procesul de colectare a datelor:

În cadrul sondajului de opinie realizat de BNS printre persoanele care au fost recenzate la RPL de probă, 95% au afirmat că procesul de recenzare le-a fost explicat clar de recenzor, 88% au primit de la recenzor explicații despre esența întrebărilor, 86% au primit explicații de la recenzor despre importanța recensământului. Practic toți respondenții (99%) au apreciat că recenzorii au fost amabili și de ajutor.

Recomandări:

- Eventual se recomandă de revizuit normativele pentru a lua mai bine în calcul dificultățile mai mari cu care se confruntă recenzorii în mediul urban;
- Cu acordul supervisorului, poate fi permisă recenzarea în afara orarului obișnuit, atunci când persoana recenzată nu poate fi contactată pe parcursul zilei;
- Este recomandabil ca MAI să elaboreze niște instrucțiuni pentru personalul de recensământ privind procedurile de urmat în cazul situațiilor de risc pentru sănătate și viață, precum și să intensifice măsurile de asigurare a securității personalului de recensământ și a echipamentelor de colectare a datelor.

Ancheta post-recenzare

[Ancheta post-recenzare](#) (APR) s-a desfășurat în perioada 30.09-10.10.2023 și a cuprins 26 din cele 157 de sectoare de recensământ de probă (selectate aleatoriu), chestionarele fiind reduse la o treime din întrebări. Scopul APR a fost de a testa metodologia, procedurile și aplicația de colectare a datelor, pentru a oferi o estimare a erorilor de acoperire și de conținut, precum și pentru a verifica calitatea raportării caracteristicilor populației. În cadrul APR a fost testată și o versiune îmbunătățită a aplicației de colectare a datelor. Recenzorii implicați în colectarea datelor în cadrul APR au lucrat în alte sectoare decât cele în care au lucrat în perioada RPL de probă.

Pentru realizarea APR au fost recrutați 5 supervizori și 26 de recenzori. În perioada 29-30.09.2023, a fost organizată [instruirea personalului](#) temporar de recensământ încadrat în realizarea APR. La sesiunile de instruire au fost prezentate aspecte generale privind scopul și obiectivele APR, precum și sarcinile recenzorilor și supervizorilor în cadrul anchetei. Totodată, participanții au fost familiarizați cu chestionarul și aplicația de colectare a datelor pentru APR de probă.

În percepția personalului care a lucrat la APR, durata de 10 zile a fost prea restrânsă, iar gradul de reticență a populației a fost mai mare (persoanele recenzate anterior nu mai doreau să răspundă la întrebări a doua oară).

APR a arătat o rată destul de mare a refuzurilor directe de 3.5% (față de 2.5% înregistrate în cadrul RPL de probă), dar și o rată mare (14.6%) a cazurilor de non-răspuns din alte motive.

Recomandarea este de mărit perioada rezervată efectuării APR, precum și de pregătit populația prin acțiuni de informare despre faptul că recensământul va fi urmat și de o anchetă post-recenzare.